

PERIÒDICH QUINZENAL, ARTISTICH, LITERARI Y CIENTÍFICH

Any IV

Barcelona 31 d' Agost de 1883

Núm. 93

Se publica 'ls dias 15 y últim de cada mes					Fundador: Carlos Sanpons y Carbó	Se publica 'ls dias 15 y últim de cada mes		
PREUS DE SUSCRIPCIÓ	ANY	SEMESTRE	TRIMESTRE	MES	DIRECTOR	PREUS DE SUSCRIPCIÓ PAGANT EN OR	ANY	SEMESTRE
Espanya	60 rals	32 rals	18 rals	6 rals	FRANCESCH MATHEU	Cuba y Puerto-Rico	5 pesos forts	3 pesos forts
Països de l' Unió Postal	80 »	44 »	24 »	»	Redacció-Administració: Jovellanos, 2, pral.	Filipinas, Méjich y Riu de la Plata.	6 » »	3 5c » »
Se paga per endavant. — Números solts 4 rals						Y en los altres països, los preus d' Espanya y además lo franqueig		

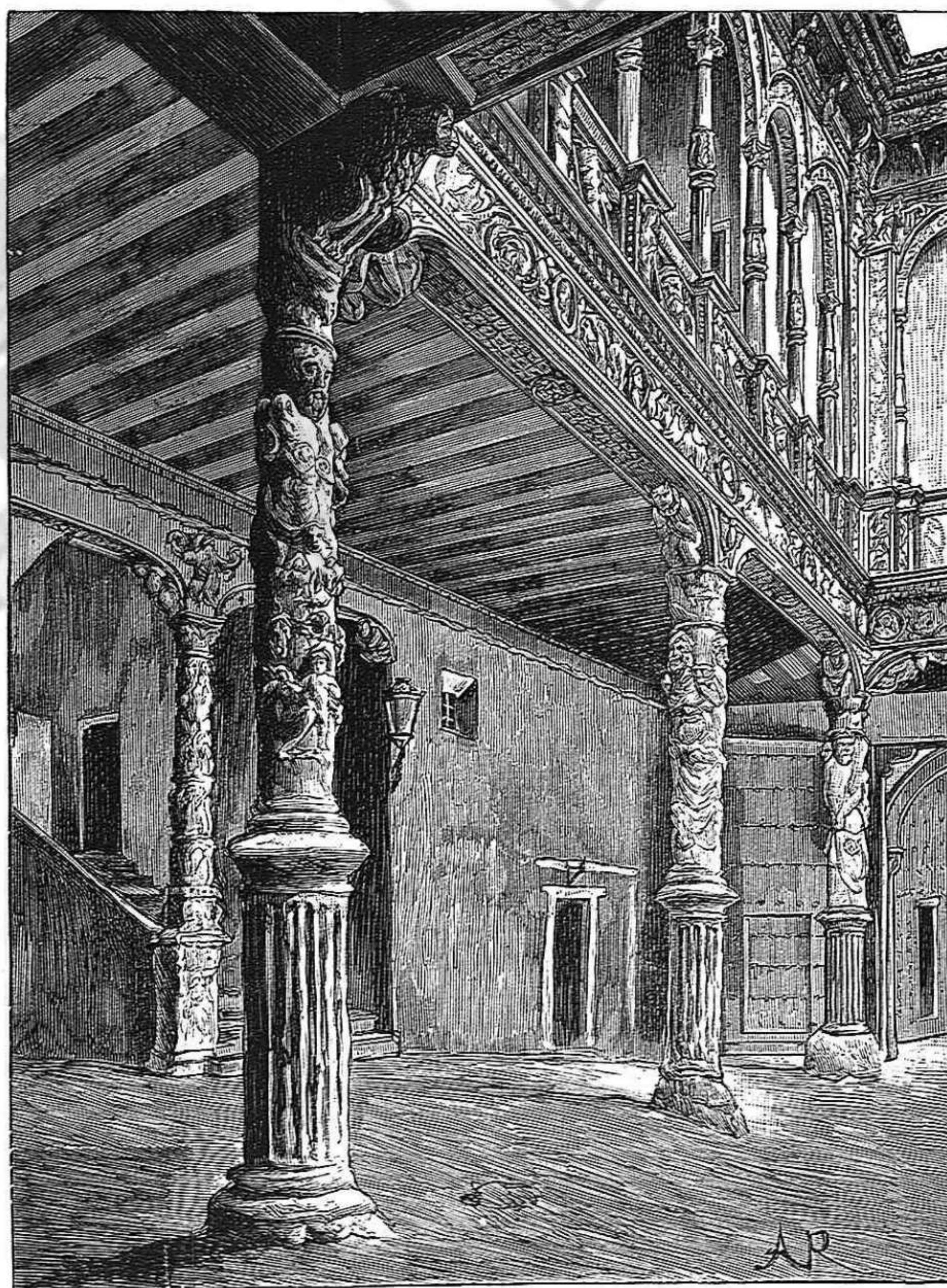
AVIS

Aquesta Administració prega als senyors subscriptors de fora Barcelona qu' estan en descobert ab LA ILUSTRACIÓ CATALANA que 's serveixan posarse al corrent, remetent l' import de las suscripcions en *libranças* del *Giro Mútuo*, en sellos de correu, ó altre medi més fácil.

SUMARI

TEXT. — *Crònica general*, per Jascinto Laporta. — *Nostres grabats*, per Eduart Tàmaro. — *Lo nou edifici del Casino Mercantil*, per Eduart Tàmaro. — *La desposada real* (poesia), per I. Reventós. — *Lo M. I. S. Dr. D. Joseph Vallet*, per E. T. — *Antiversari* (poesia), per Francisco Bartrina. — *Costums del Vallés*, per Maria de Bell-lloch. — *Idilli* (poesia), per Emili Coca y Collado. — *Reynals y Rabassa* (continuació), per Manel Durán y Bas. — *Los alarbs*, per Francesch Fayos.

GRABATS. — *Saragossa. — Pati de la casa de l' infanta*. — *Lo M. I. S. Dr. D. Joseph Vallet, nou Canonge Magistral de la Catedral de Barcelona*, per P. Ross. — *Lo desastre d' Ischia*. — *D. Tiberi Sabater*, per P. Ross. — *Casino Mercantil*. — *Lo vestibul*, per Joan Serra. — *Lo Casino Mercantil*. — *La parada desfilant devant del Rey á la Gran-via*, per J. Pahissa. — *Los aucells*.

SARAGOSSA — PATI DE LA CASA DE L' INFANTA

CRÓNICA GENERAL

Ab la vinguda del Rey, com es molt natural, va pendre la ciutat de Barcelona aquell aspecte d' animació que sol pendre en les grans festes; de lluminaries en la Rambla y en les fatxades dels edificis públichs, de gent que umple 'ls carrers per ahont passa la regia comitiva, de tráfeh extraordinari y crits y soroll de multituds que s' empenyan y 's masegan pera veure tot lo que passa de portes enfora, de tot aixó no 'n podia mancar en aquesta ciutat tan aficionada com qualsevol altra als espectacles desusats que tenen además la condició estimable de no costar lo més petit dispendi. A l' arribada dels hostes lo carrer de Fernando presentava un aspecte enlluernador, no tant pe 'ls colors virolats dels domassos qu' engalanavan los balcons com per les rengleres d' hermoses barcelonines que guarnian totes les obertures y les aceres de llarch á llarch del carrer. Tot passant la comitiva les senyores no tenian prou mans pera fer bellugar los mocadors saludant al monarca, que corresponia galantment á tan bella rebuda y á tan falagueres demostracions de simpatía.

De tan llarch com era 'l rengle de cotxes que formaven la enlluhernadora comitiva, no més una cosa feya mal efecte y desentonava de lo demés: parlo d' una vintena d' homes y xicots que corrian agafats al cotxe real, ab la cara encesa, regalant de suhor y trayent mitx pam de llenga, que talment ab la seva presència ofenian á la vista y ab los seus crits feyan malbé les orelles dels que pacíficament s' estavan contemplant lo pas d' aquella brillant filera de personatjes notables y vestits engalonats y creus y medalles en tal nombre que un hom no s' ho podia mirar sens agafar ma-reig.

La revista militar, segons me van dir, era cosa de veure; diu que allà hi va acudir tot Barcelona, y així ho crech, porque á l' hora de retirar no 's podia arribar á caminar per la Rambla, tanta era la gent que baixava de la, diguéme plassa de Catalunya, embocant aquesta magnífica via.

No he anat á veure les habitacions que ocupá 'l Rey en la nostra Casa de la Ciutat, porque no só gayre aficionat á rebre empentes y trepitjades y ja n' he tingut prou ab deturarme al davant d' uns aparadors en qu' estavan exposades algunes fotografíes d' aquelles riques cambres, y per cert qu' estavan acompanyades d' un rétol que deya ab lletra molt bonica *Abitaciones*, etc.

**

S' han celebrat ara en quinze dies les festes majors de Badalona, Gracia, Sans, Igualada y altres. En les quatre anomenades hi ha hagut certámen, porque ja aviat no hi podrà haver festa ni festeta sens aquest requisit literari. No parlo de cap d' ells, porque fer la ressenya de tots es cosa massa llarga y en aquests assumptos val més parlar en general que cometre algunes omissions que involuntaries y tot, mortifican ó descontentan á algú. De les composicions premiales en lo certámen del Ateneo de Sans ne trobarán mos lectors una en aquest número, la que obtingué 'l premi de la «flor natural», ab lo títol d' *Idili*, deguda á la ploma de n' Emili Coca, y també se 'n publican algunes altres en la *Revista Literaria*, y aixó m' estalvia de ferne un judici que no m' escauria per més d' un concepte.

**

Aném parlant de festes. L' Ajuntament de nostra ciutat va acordar ja 'l programa de les solemnitats que tindrán lloch per la Mercé; los diaris n' han donat compte fent notar que no mancarán aquest any algunes colocacions de primeres pedres, entre elles la del monument que per subscripció s' ha d' erigir al ilustre Marqués de Comillas.

Una cosa que no figurava en lo programa acordat y que sembla cosa resolta es la colocació de la primera pedra del monument á Clavé; aquest s' aixecará en lo punt d' intersecció de la Rambla de Catalunya y carrer de Valencia, lloch molt indicat, ja que s' escau á haver estat per allí los antichs jardins d' Euterpe, ahont acudí ab tanta afició 'l públich de Barcelona pera aplaudir les composicions del popular músich-poeta.

**

De tot lo demés que se 'ns espera per les próximes festes de la Mercé 'ls lectors n' están ja al corrent y no 'n parlo per no repetir lo que sab tothom. Quan sia l' hora oportuna 'n faré l' historia, ajudant Deu. Passém á una altra cosa.

**

La mort del comte de Chambord ha causat la sensació qu' era de suposar; porque tothom fa justicia á l' honradesa immaculada del malhaurat príncep. Ha mort lo darrer representant de la monarquia legítima de Fransa; lo seu partit queda sens un cap que 'l mene á les bregues polítiques; veritat es que 'l comte de Chambord no era tampoch home pera aquestes coses; desterrat durant casi tota sa vida, pacífich per naturalesa, massa honrat y massa franch pera fer us d' aquella entremaliadura qu' es tota la virtut y tot lo talent de la major part dels homes polítichs, se creya de bona fé obligat á combatre tot lo que fes olor de revolució y veyá en lo seu programa la salvació complerta de la Fransa, però no era absolutament un perill pera les institucions actuals, ni cap partit se preocupava de l' importancia que pogués tenir la fracció lligitimista, ni gayre bé 's recordava ningú de que la monarquia tingués un representant al·lustre com lo que acaba de perdre.

Los partidaris de la monarquia de dret diví confessan que han rebut un cop mortal; lo comte de París no pot esser de cap manera pera ells lo successor del comte de Chambord, y tothom ho compren així mateix; la mort d' aquest representa donchs la mort de la monarquia histórica de Fransa, d' aquella monarquia que ha tingut en ell son darrer y digne representant.

**

Segons diuen, hi há 'l projecte de celebrar lo mes vinent en aquesta ciutat una *corrida* de badells com la que tant va donar que parlar fa poch temps. Esich conforme ab lo que diu un diari y ab lo que ja 's va dir l' altra vegada: una *corrida* formal es senzillament una diversió salvatge y repugnant; però una *corrida* de badells com la de que 's tracta es una funció ridícula á no poder més. Que no 'm digan que 'l jovent que va fer aquella gatada anava á exposar la vida per fer una obra de caritat, ja que 'ls fruys pecuniaris de la funció havian d' ajudar al sosteniment d' una institució benéfica; pera mí en aquestes y en moltes altres festes la caritat es lo pretext y la disculpa y res més; la filantropía tal com s' enten en general es una cosa que no mereix tant lo nom de caritat com alguns volen suposar, y moltes vegades al sentir que s' organisan certes diversions pera socórrer la desgracia y 's fan moltes bocades del sentiment caritatiu del públich, etc., etc., me venen unes ganes de riure...

Tornant á la *corrida* de badells que s' anuncia, voldria que no 's fes, porque no escau á un poble civilisat y porque 'm fa por que 'l torin s' umpliria com l' altra vegada; á les hores tothom se 'n reya per endevant d' aquella funció, però tothom hi acudia, y aixó es justament lo més trist. A mí m' arribava á indignar, tal que ja tenia preparades quatre ratlles molt cohenes, però vaig desistir de publicarles per temor de que algun de la *quadrilla* 'm tirés al demunt una carta tan sustanciosa com la que va rebre un company meu, que d' á les hores ensá ja no 's podrà tenir per llech en aqueix art tan *sublime* y tan *noble* de mortificar á les pobres bestioles.

Si la *corrida* 's celebra, que ho sentiria molt, n' hauré de parlar una mica, no fent gala de coneixements tauromáquichs que no tinch, ni ganes, sinó de la manera mellor que Deu me donga á entendre, procurant emperó que la forma de la ressenya estiga en armonía ab l' importancia y la serietat del espectacle.

J. LAPORTA.

NOSTRES GRABATS

Saragossa — Pati de la casa de la Infanta

Aquesta magnífica morada anomenada també casa de Zaporta, y situada en lo carrer mes alt de St. Pere, á Saragossa, fou construida l' any 1550, debent sa denominació á D.ª Maria Teresa de Ballabrigo, esposa del germá de don Carles III, infant D. Lluís de Borbó, qui per rahó de son desigual enllás fou desterrat á Saragossa.

Es una esplendorosa mostra del art del renaixement ó estil plateresch del sigle XVI, necessitant detingut estudi sa complerta descripció.

Lo pati que avuy reproduhim te en sa part baixa vuyt columnas estriadas en sa part inferior y formadas desde l' anell amunt per grupos de satirs y ninfas qu' enllassats pels brassos y coberts desde la cintura avall ab ropatjes y guirnalas, sostenen sobre sos caps lo capitell.

Lo fris y empit de la galería estan ricament esculpts, las columnetas de dita galería semblan riquíssims balustres, y no menos enriquít apareix lo cornisament que sosté la volada propia dels edificis d' aquella época. Pot formarse concepte de que aquest pati y las demés parts de la casa de la Infanta son veritables joyells arquitectónichs.

Lo M. I. S. Dr. D. Joseph Vallet, Pbre. nou Canonge Magistral de la Catedral de Barcelona

Véjas l' article que sots aquest meteix títol, ve continuat en altre lloch d' aquest número.

Lo desastre d' Ischia

Per rahó d' haver sigut tant ressonant en tota la Espanya lo desastre de Casamicciola, donem en aquest número una nova vista de la fa poch plascenta y pintoresca isla d' Ischia y de las tristas ruinas de la que fou Casamicciola; ciutat que avuy torna á renaixer trobantse ja construïdas unas duascentas casas de fusta y materials lleugers, mercé als generosos donatius de la caritat.

D. Tiberi Sabater

Lo distingit Mestre d' obras de que farém menció al parlar del nou *Casino Mercantil*, guanyá son títol professional l' any 1872, y essent expert coneixedor de las essencials condicions de l' arquitectura considerada com una de las primeras Bellas Arts, ha extés també en gran escala sos coneixements envers las especials circunstancias del art decoratiu, havent construït además del magnífich nou *Casino Mercantil*, moltes altres obras pera particulars y diferents treballs relacionats ab sa carrera.

Los principals treballs de carácter monumental que recordem han sigut obra del Sr. Sabater, son los archs que foren alsats en la illa de Cuba pera rebre als tersos catalans y viscaïns després de l' última insurrecció; l' estació del tramvia de Sans qual projecte, fet en concurs privat, li fou adjudicat y per unanimitat, aixís com sa direcció y construcció; la distribució del local del Centre de Mestres d' obras, ahont figura com modelo de bon gust, severitat y puresa de perfils, lo atri que divideix los dos salons del museu; lo projecte de monument pera commemorar las glorias d' Espanya á la guerra d' Africa; lo projecte presentat en lo concurs privat pera lo Seminari Conciliar de Barcelona, calificat pel jurat de projecte únich y molt digne de realisarse entre tots los presentats, si bé no ha sigut adoptat últimament per

haverse declarat desert aquell concurs; y la casa d' aspecte monumental situada en lo passeig de Gracia entre los carrers d' Aragó y Valencia, propietat de D. Joseph A. de Olano, en la que lo construït dona indici de l'originalitat y bonas condicions que reunirà tant sumpuosa morada.

Vestíbul del Casino Mercantil
Vista exterior del Casino Mercantil

Vejes respecte á dits grabats lo que dihem en lo article titolat: *Lo Casino Mercantil*.

La parada desfilant devant del Rey á la Gran-vía

Arribat á Barcelona S. M. D. Alfons XII (Q. D. G.) á las sis de la tarde del dia 20 del prop passat Agost, acompanyat del ministre de la Guerra y Capità general Excm. Sr. D. Arseni Martínez Campos y dels duchs de Sexto y de Sepúlveda, durant sa permanencia entre nosaltres fins lo dia 23, rebé notables mostres de consideració y respecte de tota la població y especialment del Ajuntament y molt en particular del Excm. Sr. Alcalde D. Francisco de Paula Rius y Taulet, qui acompanyá á S. M. lo dia de sa arribada y lo de la sortida y en la visita á las obras del Port y de la nova necrópolis del S. O., havent tingut ademés l'honor d' allotjarlo ab sumptuositat en la meteixa Casa de la Ciutat.

Lo que cridá particularment l'atenció pública, fou la gran Revista ó Parada Real, efectuada lo dimars dia 22 y que tingué lloch en la Gran-vía ó carrer de las Cortes.

A las cinch de la tarda se presentá S. M. vestit ab l'uniforme de Capità general de campanya, cavalcant un hermós cavall negre y seguit d'un numerosíssim Estat Major, en la crehuera del carrer de Lauria, essent rebut per lo general Riquelme ab lo segon Cabo Sr. Gamir y una escolta de cassadors y husars de la Primpcesa.

Revistada la tropa que vestia també trajo de campanya y formava en ordre de batalla desde l'indret de dit carrer de Lauria, fins á tocar ab lo ferro-carril de Fransa, las forsas que poch després desfilaren davant del Rey entre una compacta multitud d'espectadors, essent no menos numerosa la que ocupava los balcones y terrats, foren: lo regiment d'infanteria d'Aragó n.º 21, al que seguía lo primer batalló d'Ingeniers, lo batalló de Veteranos, lo regiment de Luchana n.º 28, lo segon batalló de Otumba n.º 51, los batallons de cassadors de Barcelona n.º 3, de Figueras n.º 6 y de Mérida número 13, la primera y segona baterias del quint regiment montat d'artilleria, lo primer de campanya y los regiments de cavalleria de llansers de Borbó n.º 4, cassadors d'Alcántara n.º 14 y Tetuan n.º 17, representantse en nostre grabat, lo moment en que los esquadrans de cassadors passen davant del Rey donant los tres vivas d'ordenansa, y alsant los sabres, segons remota senyal d'adhesió.

Brillantíssima fou aquesta gran revista militar y d'ella se conservarán agradables recorts.

Los aucells

Seguint l'estil del elegant Giacomelli, de quin artista te ja publicadas algunas composicions LA IL·LUSTRACIÓ CATALANA, lo no menos célebre pintor Edward, s'ha exercitat ab la reproducció d'algunes escenas de la curta y pintoresca vida dels aucells, desplegant tota la galanura y puresa d'estil adequada al assumpto, per lo qual la composició resulta agradable, ben sentida y del tot corresponent á son objecte.

EDUART TÁMARO.

LO NOU EDIFICI
DEL
CASINO MERCANTIL

NA forsa d'associació pera determinats fins, singularment los mercantils ó bancaris, distingeix d'una manera particular á nostre sigle, y d'aquí prové que insuficients ja aquellas Llotjas ó Casas de contractació ahont á só de campana s'obria únicament y se tancava lo camp de la diaria permuta ó cambi dels valors, ajustantse també en grós la compra y venda de las mercancias, s'han creat un sens número de centres, ahont la contractació es continuada essent en conseqüencia incessant lo moviment mercantil.

Barcelona, que ha vist alsada en la vorera del mar sa gòtica Llotja, de que sols queda lo gran saló, y que reconstruïda segons altra planta ab molt esplendor, la mira obrirse tots los dias pera las grans transaccions mercantils; apenas conserva rastre de las antigas casas gremials y de las marcadas categorías establertas entre sos ciutadans, si bé aquest esperit de classe y lo desitg d'agremiarse sembla que renaixen y buscan sas manifestacions més indicadas.

Sols lo comers ha conseguit, no obstant, precehir en lo decissiu de sas manifestacions á las demás classes y aixís s'ha posat ja en planta lo que projectá una societat per accions, aixó es, disposar d'un local completament apropiat ab lo nom de Casino mercantil, que cumplís ab tots los objectes y necessitats de la contínua negociació.

Lo lloch d'emplament d'aquest Casino, en punt en certa manera céntrich del casco vell de la ciutat, y no llunyá de lo que forma avuy los barris que podríam anomenar de la ribera, fou ben escullit, puix tals condicions reuneix lo terreno de 900 metres superficials que ab un frente de 11 metres en la plassa de la Verónica y d'uns 38 en lo carrer d'Avinyó, forma l'área del nou edifici; y no menos acertada fou l'elecció del conegut Mestre d'Obras D. Tiberi Sabater, pera que alsés l'edifici, puix ab sols dinou mesos, ha portat á terme sa tasca d'una manera maravellosa, dotant á la ciutat d'una obra de condicions verdaderament monumentals y dignes d'elogi.

No era possible posar cómodament la fatxada en lo carrer d'Avinyó, perquè entre altres rahons, segons diu lo mateix Sr. Sabater, desde allí no podia llegirse, donat son estret ámbit, y per consegüent la fatxada posada en la plassa de la Verónica, ademés de las bonas condicions de perspectiva, presenta l'altre d'oferir major desembrás pera la entrada y sortida á dita casa de contractació.

Per sa notable elegancia y major armonia ab lo destino del edifici, l'estil adoptat pera lo mateix pe'l Sr. Sabater, ha sigut lo del renaixement, modificantlo en algunas parts pera imprimirhi major bellesa y pera que no tant fós una nova mostra del renaixement clássich, sinó d'aquell que també anima á nostre sigle ab lo eclecticisme que disposa intel·ligentment de diferents membres arquitectónichs.

Aixís es com destacantse en la fatxada sobre lo general basament de marbre obscur de Castellá las quatre columnas que donan lloch entre las duas centrals á la graderia del vestíbul, ditas columnas ab capitells de fullas de acant d'una sola passada, recordan las dels temples de Tebas y de Carnach, tenint sas canyas reforçadas per quatre estriats bracelets que fan venir á la memoria altres no menos notables de Vene-

cia, y en son conjunt fortas y ben sentadas, sostenen lo massís cornisament, com ellas de marbre groguench finament pulimentat, ahont se llegeix esculpit en lletres de relleu: *Casino mercantil*.

Lo balcó del primer pís, s'obra bé entre pilastres coríntias estriadas; damunt del cornisament s'assenta la balconada central ab bona balustrada de marbre blanch, que sols nos apar presenta una silueta massa segada en son empit, y atenuada l'importancia del segon cos, puix sols presenta una finestra partida per duas columnetas á estil grech, los plafons que omplen los dos espays laterals, están molt ben entesos en sos dibuixos y assumptos alegórichs, que destacan superbament sobre uns fondos d'or, aixís com adornan molt bé lo fris de lo cornisament del primer pís en la fatxada, los escuts de las principals ciutats mercantils de Catalunya, y en lo llens lateral, los de las principals Bossas ó Llotjas de contractació de l'estranger. Lo coronament general de l'edifici está ben entés dominant en los pabellons principals, lo frontó ab antefixes angulars de molt bon dibuix, y en una paraula, lo tot té un aspecte grandió y monumental que avalora moltíssim la construcció.

En son interior lo nou Casino mercantil, ademés d'un elegant atri ab un bonich enteixinat ab fondos d'or, disposa d'un grandió vestíbul que comunica ab la llarga sala pera Café, y convenientment adornat en sos murs y sostre d'ensambladura, té un preciós paviment blanch, imitació de l'antich mosaich vermiculat, formant sa orla una ample grega blanca y negra.

Del vestíbul arrenca l'escala d'honor que conduheix al primer pis, ab grahonada y barana ab balustres de marbre blanch, essent digne de notarse la decoració de la caixa d'aquesta escala que presenta forma semi-circular, tenint compartits sos plafons que suportan los llums de gas, per medi de pilastres ab magnífich estuch y lo badalot en forma de mitja taronja, está clós per medi d'uns vidres pintats interpolats ab faixas d'obra ricament decoradas.

La sala de contractació, la de liquidacions, la de Juntas de la Directiva y una espayosa sala d'espera, ocupan l'emplament del primer pis, essent com se suposará la major y més ricament decorada la sala de contractació.

Aquest saló que mideix 16 metres de llargaria, amplaria y elevació, lo milloran y embelleixen las quinze columnas de marbre rosat de Xátiva ab estrias y faixas que serán decoradas d'or, y ab capitells y basas de verdillo d'Italia, las que tenen per parellas en lo gruix dels murs altres tantas pilastres d'igual materia, y que sostenen la galeria ab elegant barana de marbre blanch que dona la volta al saló y suporta setze candelabros pera 18 llums de gas cada hù, completantse l'iluminació per los deu aparatos de onze llums colocats en los plafons inferiors.

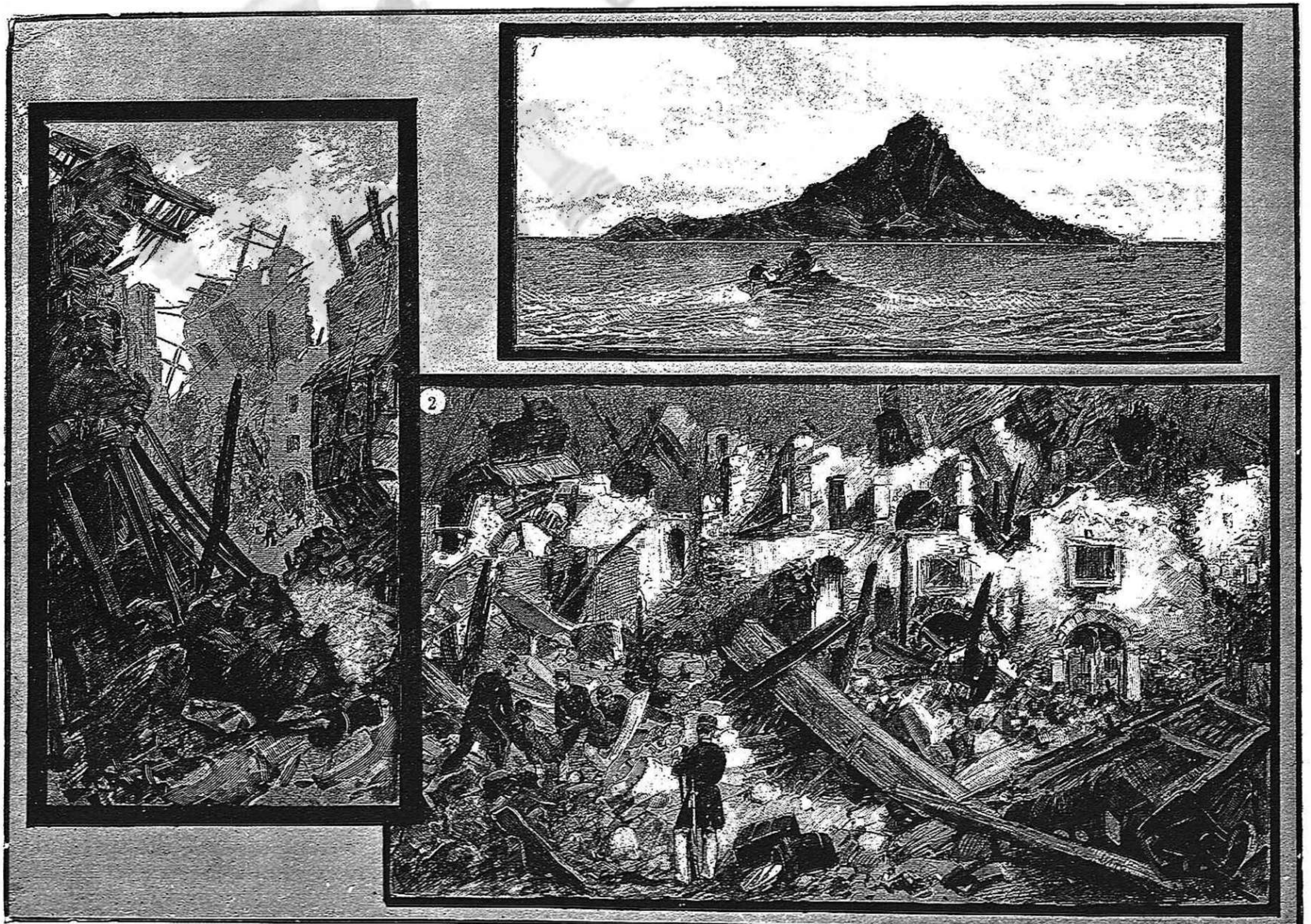
Forma lo sostre un grandió enteixinat de fondos casetons quadrats, lo pís está entarimat y en los plafons del pis baix y de la galeria hi serán pintats assumptos alusius al comers que embellirán extraordinariament aquest saló.

Será prou dir que la Sala de liquidacions mideix 30 metres de llargaria y 8 d'amplaria; que la de la Junta directiva ademés de esser espayosa, está colocada en un ángul de l'edifici, lo que li proporciona aïslament y sortida particular, essent severa y apropiada sa ornamentació; y en quant á la sala d'espera es de notar que posada á l'acabament de un corredor particular á la dreta de la porta d'entrada, te totas las condicions apropiadas á dit objecte.

Prop d'aquesta sala se troba l'escala interior

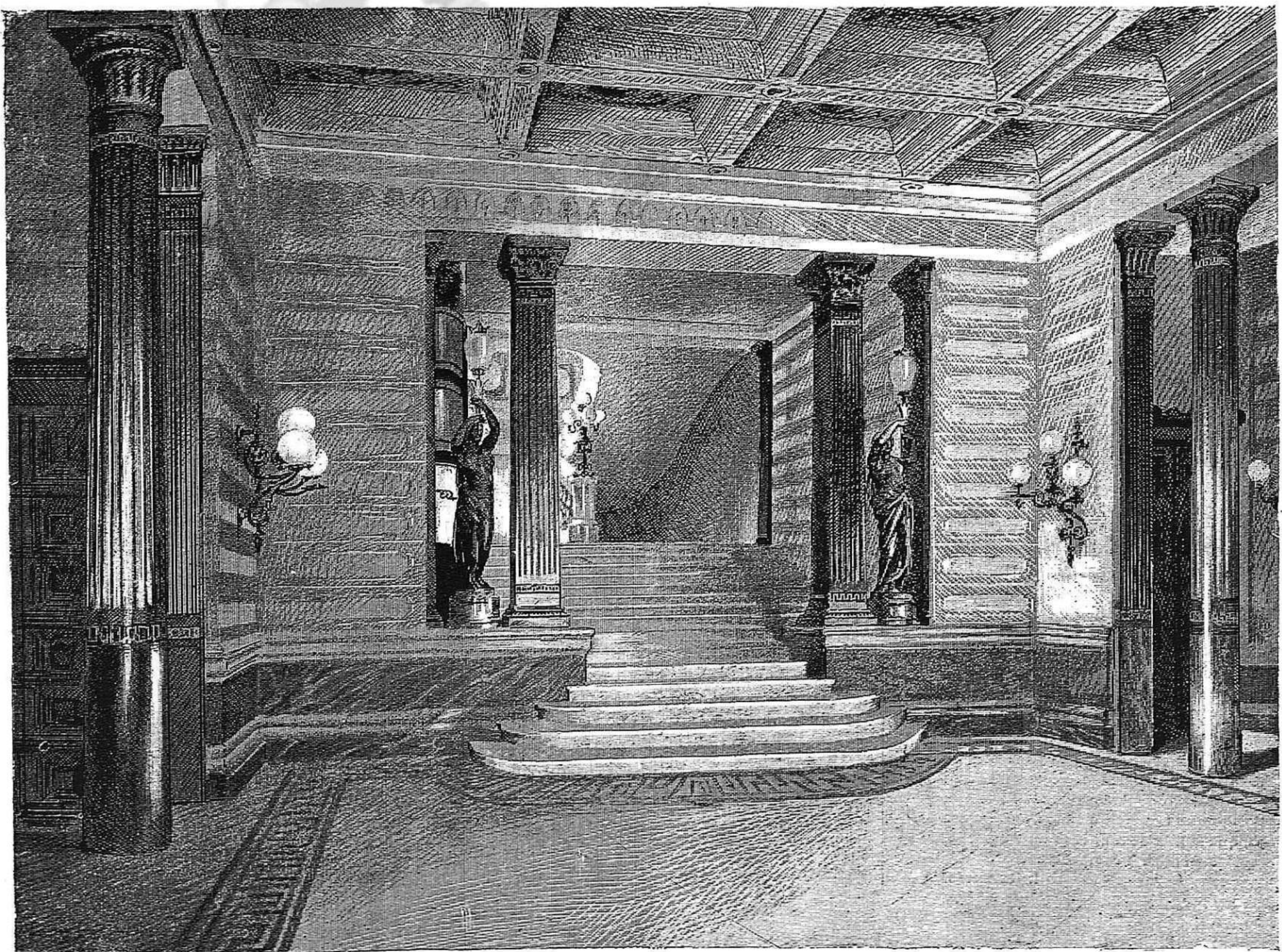
LO M. I. S. DR. D. JOSEPH VALLET

LO DESASTRE D' ISCHIA

D. TIBERI SABATER

VESTIBUL DEL CASINO MERCANTIL

que conduheix a las dependencias del segon pis, dedicadas especialment á Casino, observantse en ellas com en tot lo demás del edifici, desembrás y bona disposició, aixís com aquell decorat y ornament més apropiats á son objecte.

En suma, aquest edifici honra á son director lo mencionat Mestre d' Obras D. Tiberi Sabater, parla molt bé en favor del constructor general D. Joan Mateu, dels decoradors, lampista D. Joan Ferrer, pintor D. Eduart Llorens, fuster D. Ramon Fló, y especialment los marmolistas germans Ventura y Marsili á qui son degudas las magníficas columnas y pilastras que tant embelleixen lo nou edifici, essent dignes d' particular menció las duas estátuas de márbre blanch posadas en los intercolumnis de la fatxada y que representan l' Industria y lo Comers, degudas als coneguts escultors D. Joan Roig y D. Rossendo Nova, de las quals en nostre concepte essent las duas recomanables, se distingeix la de la Industria per son aspecte més clàssich, per la bellesa de son plegat, y sobretot per la major armonía que ofereix com á part principal d' una decoració arquitectónica.

E. TÁMARO.

LA DESPOSADA REAL

TRADUCCIÓ DE STECHETTI

Acotxada en lo luco y hermosura,
filla de reys, mimada criatura,
devant meu vas passar;
jo era infant órfan, miserable, pobre,
y vista aixís en aquell jorn, de sobra
mon cor te va envejar.

T' he tornat veure après; de régies festes
penserosa sortias entre testes
vinclantse al teu entorn;
un rostre amich inútilment cercavas...
y lliure jo entre tantes gents esclaves,
te vaig planye' aquell jorn...

Quan vé la nit per los amants cridada
á descorrer lo vel de l' estelada;
quan palpitan d' acort
una ratxa d' amor per cada cosa;
al llit real, abandonada esposa,
tos ulls negas en plor.

Quants de cops sanglotant te mig alsares
recolzante en lo brás y 't desvetllares
enfebrada escoltant
los nocturnos rumors!—Ara vé,—'t deyas;
—aquest es lo seu pas,—y després queyas
sobre 'ls coixins plorant!

Quants de cops en lo bó de Primavera,
has passada al balcó la nit sencera
tos jardins contemplant;
y la lluna serena resplandia
y 'l vent gentil y perfumat corria
tes flors enamorant!

Tu devias pensar:—¡Ay! si podia
aná' al redós del bosch quan mor lo dia
de brasset ab l' amant,
y seure al marge en la espadada roca,
y sentirme besar sobre la boca
d' un llabi tremolant!

¿Perqué, perqué dins una llar modesta
no 'm varen desposar, y nó en aquesta
que tálam may m' ha estat,
hont no 's té esma de la amor més pura,
hont lo bes se repensa y 's mesura
ab la rahó d' estat!—

Aixís plorant l' amor que t' abandona,
dessota 'l pes fatal de la corona
ton front s' esgrogueheix,
com una flor sota la calda ardentia
que anyorant de l' Abril l' amor plascentia
se vincla y se marceix.

En vá á tos servidors pietat demanas;
te calumnian les llengues cortesanes...
Sols jo no t' aborresch.
Sols jo que Llibertat defench y aclamo,
jo, que si filla de cent reys no t' amo,
com dona 't compadesch.

I. REVENTÓS.

LO M. I. S. DR. D. JOSEPH VALLET PREBERE

NUNCARA que emprement difícil tasca, nos proposem parlar breument en las columnas de la IL·LUSTRACIÓ CATALANA, del M. I. senyor Dr. D. Joseph Vallet, Pbre., ab ocasió de haver sigut promogut á la Canongia Magistral de la Catedral Basílica de Barcelona.

Nascut á Sarreal als 20 de Desembre de 1833, comensá sos estudis en lo Seminari Conciliar de Barcelona, havent guanyat la nota de sobresalient en totas las assignaturas.

Defensá durant sos estudis diversas conclusions y actes académichs, y essent ja batxiller, cursá en la Universitat diferents assignaturas de la facultat de Filosofia y Lletres, obtenint també sempre la calificació de sobresalient.

Essent bisbe de Barcelona l' Exm. é Ilm. Sr. Dr. D. Joseph Domingo Costa y Borrás, guanyá per oposició una de las Vecas gratuitas del Seminari; y poch després, essent encara cursant de Teología, regentá la classe de Metafísica y Teología.

Ensenyá mes tart dita assignatura de Metafísica en lo Seminari, y es notori que per son método clar y explicació detinguda de las difícils qüestions metafísicas, lográ inspirar á sos deixebles decidida afició als estudis filosófichs.

Ocupá després la cátedra de Teología dogmática, desempnyantla, si era possible, ab major perfecció; y segons manifestacions que nos han sigut tramesas, y que armonisan per complet ab las dots reconegudas al il·lustrat Catedràtic, tenia á sos deixebles pendants de sos llabis, y trasportats ab amor á las més altas regions del pensament, puix en las qüestions més abtrusas sabia reunir los encants de la bellesa y de la sublimitat, destacantse maravellosament del fons de la ciencia teológica. D' aquest manantial inagotable de bellesas del pensament, surtian sempre nous tresors, que descubria en la gran *Suma de Sant Tomás*, á quinas ideas donava lo Dr. Vallet cert giro nou y original, de manera que alguns de sos deixebles deyan: que surtian de sas llisons, materialment arrebatats.

Doná també lo Dr. Vallet, notoria proba de son saber, vasta erudició, y escepcionals dots intellectuals, en las Conferencias que pronunciá en la Associació de Católichs sobre *L' origen dels errors de la Metafísica contemporánea*; en las altres conferencias que predicá en la iglesia de Ntra. Sra. del Pí, sobre *La conveniencia de la restauració de la filosofia de San Tomás*; (dos anys antes de la famosa Encíclica *Aeterni Patris*); en altre série de conferencias pronunciadas en lo saló de la Societat Artística Arqueológica Barcelonesa, sobre *La Metafísica y la Psicologia de lo bello, en sus relaciones con la moral*, en las que captivá durant algunas vetlladas l' atenció d' un selecte auditori, logrant la més complerta aprobació y vivas felicitacions de part dels socis; y últimament, á principis del corrent any pronunciá en la iglesia de Ntra. Sra. de Betleem unas eruditíssimas conferencias sobre *La Metafísica del Derecho*, las que havent tingut cada dia major y més selecte auditori, sabem que dintre poch podrán esser universalment conegudas, una volta donadas á llum, segons las notas presas per la Societat Taquigráfica del sistema Garriga.

En totas aquestas tan difícils com elevadas peroracions, lo Dr. Vallet, lograva, además de desarrollar son tema magistralment, interessar á son auditori per medi de la vivesa de sa imaginació que corria sempre aparellada ab la elevació de son pensament.

En lo mes de Mars de 1880, lo Dr. Vallet passá á Roma en calitat de representant de la Academia de Sant Tomás, y encara resta viva la memoria de l' excelent impressió que son discurs llatí improvisat, causá en lo Congrès de Teólech, reunits, en la ciutat eterna, ab lo especial objecte de rendir vassallatge de adhesió á la famosa Encíclica ja citada de Lleó XIII, restaurador dels estudis filosófichs, seguintse l' esperit de Sant Tomás. Allí las mostras de aprobació que interromperen lo discurs del teólech espanyol foren repetidas, y á son acabament segons referiren en son dia los periódichs, rebé las felicitacions de tots los grans Prelats de la Cort Pontifical, aixís com las dels individuos de l' Academia Romana de Sant Tomás.

Las publicacions donadas á llum per lo repetit Dr. Vallet, en diferents revistes y periódichs, revelan també la varietat de sos coneixements, y son apassionament per la bellesa. Mencionarem en particular las següents: *Influencia de S. Agustí sobre la cultura científica d' Europa*, assumpto de gran interés y profunditat que desarrollá ab criteri lo més experimentat; *Esperit de S. Tomás d' Aquino*; *Esperit de S. Bonaventura*; *Fesomia moral de S. Francisco de Sales: Lo cant plá judicat per los principals representants de l' Estética contemporánea*; *L' ascetisme dels Claustres, davant de la Psicologia empirica y de la Metafísica*; *La bellesa moral en los dos sexes, ó sia estudis sobre lo carácter moral del home y de la dona*; *Lo sublim y sas relacions ab la moral*; *La decencia y lo misteri en l' art*; *Beethoven comparat ab Miquel Angel, Mozart ab Rafael*, etc.

No essent possible aquí un estudi especial de cada hù d' aquests opúsculs, ho farem únicament per la especialitat de llurs assumptos dels titolats, *Lo Beato Angélich, sa historia y son esperit*; y *Ensaig sobre lo matrimoni cristiá y lo civil*, del que sols ha sigut publicada la primera part.

En lo primer opúscul, descritas ab una delicadesa particular las dots d' aquell pintor místich, qual inspiració se reflecta per complet en sas obras, podent fins are anomenarse lo pintor cristiá per excelencia, puix fins modernament ni Flandrin, ni Overbeck, han conseguit animar sas imatges ab aquella espiritualitat y ab aquelles tintas que podrian dirse celestials, fá una magnífica apologia del art y senyala ab má peritíssima quins deuen esser sos confins, quins sos predilectes assumptos, quins sos principals medis d' execució, sos recursos y combinacions de lo natural y sobrenatural pera que la obra artística y especialment la pintura sian veritables obras que parlen á l' esperit y tractantse del pintor cristiá pera que sian trassumptos dels elevats misteris de la religió y per lo mateix ideals embelesadors en los que revelantse la viva fé del artista, captiven al espectador.

Ab una sola frase, estableix: que lo Beato Angélich trasladá al art lo fons de la Teología de S. Tomás y doná forma y color á las ideas més abstractes del cristianisme.

En lo *Ensaig sobre lo matrimoni cristiá y lo matrimoni civil*, lo sacerdot davant de la lley humana, ab tota la energia del héroe cristiá, la condemna, aixís com á sos fautors y prossélits, demostrant fins á la evidencia, que las unions formadas segons sos preceptes, no son matrimonis, sinó mers concubinats, mudables y destituhits de tota sanció santa y respectable. Ab los més sútils arguments filosófichs y teològichs, demostrá que no pot darse altre base al matrimoni que la religiosa, y que sols establerta aquesta, la dignitat del marit y de la muller quedan garantidas, aixís com los actes de pa-

ternitat sobre llurs fills, tot lo que borra y destrubeix lo mer matrimoni civil. Las continuadas consideracions, en sa majoria acabats quadros en que lo Dr. Vallet descriu las condicions d' una y altre unió, posant de relleu la excel·lencia y caràcter únich del matrimoni religiós, son de grandíssima válua y venen al mateix temps esmaltadas ab claras y preciosas imatges, que contribuheixen poderosament a infundir la convicció a favor de la tésis demostrada.

Ab motiu de la colocació de la nova imatge de la Verge María, treballada per lo escultor senyor Samsó en la iglesia parroquial de la Concepció, pronunciá lo Dr. Vallet un nou sermó en lo que demostrá ab gran eloqüencia, que María oferia a la ciencia y al art, un tipo suprem de bellesa merament creada, de veritat y bondat, elevantse a diversíssimas consideracions estéticas, però demostrant ademés que María era en suma lo més elevat reflexo del tipo infinit.

Doná també nou prestigi al Dr. Vallet, son *Panegíric de Sant Tomás d' Aquino*, publicat per la revista de la Ciencia católica, y pronunciat en lo dia 7 de Mars d' enguany, en la iglesia de Ntra. Sra. de Betlem, ab ocasió de la festa del Seminari Conciliar; puix en aquell excelent treball, brillantíssima improvisació preparada rápidamente per haverse posat malalt lo canonge a qui estava confiada, ademés de las moltes bel·lesas de concepte y estil que atesora, se nota tal profunditat de ideas y tan perfecte generalisació filosòfica, que fou calificada per personas molt peritas, de bellíssim programa, tan extés com elevat de las ciencias Teològica y filosòfica, rublert d' una profusió de imatges tan hermosas com elevadas, essent sempre lo punt de comparació diferents passatges de la vida del angélich Doctor, citats tan oportunament y posats ab tal primor, que se'n podria dir las pedras preciosas que esmaltan aquell teixit sutilíssim.

En las oposicions fetas en la Catedral de Barcelona, lo Dr. Vallet no ha desmentit en res sas peculiars qualitats d' elevació de conceptes, bel·lesa de pensaments, profunditat y erudició vastíssima; y si en los actes de controversia discutí ab segura argumentació los elevats temas proposats, en las oracions pronunciadas descollá sa eloqüencia y particularment en la que versá sobre l' Eucaristía, qual publicació se desitja, puix en ella s' elevá a regions no conegudas, desarrollant son tema d' una manera tan admirable en sa exposició teològica y filosòfica, com en la demostració de que totas las escolas filosóficas antigas y modernas, havian ofert ab sas variadíssimas teorías, los materials encara permanents é indestructibles, pera formar lo pedestal sobre lo que descansa triunfalment la essència de l' Eucaristía, humiliant l' oradó ab sa dialéctica a la rahó iluminada, é inflamant vivament lo cor.

Guanyada pel Dr. Vallet, en virtut de dita excelent oposició la canongia Magistral de la Catedral de Barcelona, lo Seminari al perdre a son catedràtic de Teología dogmática, ha llensat un crit de dolor, puix condolentse de sa pèrdua, los demás catedràtics, y sos deixebles s' han trobat orfands del company y mentor peritíssim que honrava als primers y conduhia als últims, fácil y dolsament pels aspres y enlayrats camins de la ciencia teològica.

Lo caràcter que distingeix al Dr. D. Joseph Vallet, nostre particular y molt respectable amich, descolla com es conseqüent en un home de molta ciencia y d' entusiasta amor al art, per la més gran senzillesa y modestia, qualitats que li atreuhen prestament la simpatía de

tothom, no essent de ningú envejat, puix es reconegut son indisputable mérit personal y que sos avensos son lo degut premi de son saber y bonas dots. Estrany a las lluytas dels partits polítichs, considera, com es lo cert, que la religió, primera base civilisadora dels pobles, no deu afiliarse a cap de las tendencias que pera son govern ú organizació política preponderan y se succeheixen segons los elements que integran a cada regió ó período històrich, tasca reservada als que tenen aquella especial missió sobre la terra; y alsant més son vol, considera principalment enllassada la religió a que s' ha consagrat ab la Ciencia y l' Art, dons divinals, qual armonía ab aquella s' esfora en desenrotllar per totas las vías, com ho han fet sens parar los més elevats mestres de la antigüetat, y fins de nostres dias.

Segons es notori, fou una ovació complerta la tributada al Dr. Vallet lo dia 26 del passat Juliol, al pendrer possessió de la referida Canongia Magistral de la Catedral de Barcelona, puix a las onze del matí los hermosos claustres, daurats per un esplendorós sol que brillava en un cel puríssim, apenas podian contenir en la galeria propera al temple lo considerable número de sacerdots y seculares que volian tributar a son pas al laureat canonge, lo testimoni de son amor y veneració. Complerta la solemnitat del acte, ademés del Exm. Capítol Catedral, tot lo Claustre del Seminari ab son digne senyor Rector, multitud d' eclesiástichs caracterisats, un grandíssim número d' eminencias científicas, artísticas y literarias y no menos íntims y bons amichs del agraciado, s' apressuraren a felicitarlo, y al ferho avuy per medi de aquestas lleugeras apuntacions en las columnas de la IL·LUSTRACIÓ CATALANA, no podem menos de expressar l' aspiració de que no dubtem de que desde lo més elevat lloch en que ha sigut incorporat, lo M. I. S. Dr. D. Joseph Vallet, sabrá donar més esplendorosas mostras de son ferventíssim amor a la Ciencia y a las Arts, essent encara mes generalment conegudas y estimadas sas especials y distingidas qualitats.

E. T.

ANIVERSARI

Tres anys avuy compleixen d' aquell dia en que al vindre del alba la claror pera sempre de tu me despeuía, oh mon germá volgut, ab amarch plor.

Tres anys compleixen ara d' aquell hora en que 'm donava lo darrer *adeu* ta mirada vibrant, fascinadora, més espressiva que la humana veu.

Y fa també tres anys que ab melengia, sens reposar ni un hora ni un moment, mon cor y ma rahó y ma fantasia te demanan y 't cercan vanament.

Oh, que s' es fet de tu? Sembla mentida que hajas deixat per sempre de existir: sembla que no pot ser qu' ert y sens vida jagui aquell cos que veyam viu ahir.

L' enteniment refusa a creure encara que aquell cervell, de tanta llum nial, niu de cuchs y de llot s' haji fet ara, y pols demá, que ventará 'l Mastral.

¿Qué resta d' aquell cor que tant sentía, que semblava tancar un mar d' amor, que sa ditxa ab los altres compartia, y feya sempre seu lo agé dolor?

¿Hónt son aquells ensomnis de ventura, aquells vastíssims plans, fets en un mot, aquells desitjs, sens terme ni mesura, de volerho saber y entendre tot?

Pols de l' era qu' escampa la ventada, pols de l' era y res més vuy s' han tornat;

d' ells queda sols lo qu' en la mar irada de la velera nau que l' ha solcat.

Mes; ¿quí sab si ab la mort per l' hom tot fina? potsé 'l que dins d' ell pensa solseviu; potsé' altre sol espléndit ilumina altres regions hont l' esperit hi viu.

Oh, si al deixar la humana vestidura logra revéurer aquells sérs volguts que orfe fentlo d' amor y de ventura plorá tants anys, creyent del tot perduts;

Si al dissiparse de la mort las sombras llibert per sempre l' esperit de sent, y ni habital' imperi de las ombras ni las rojas fogueras del Infern;

Si enlayrantse gojós per las alturas pot esbrinar la eterna veritat, y véu milers de mons y de criaturas ferse y viurer dels sols al fort esclat;

¿Quín pler més íntim ton esprit tindria al esqueixarse del misteri 'l vel, al ovirar la llum d' aquell gran dia que no 's pon may pels horisonts del cel;

¿Cóm gosaria ta ánima, conmosa al veurer pèndrer forma al vell recort, al trobar per la via lluminosa la qu' encengué lo teu més ver amor!

Al escoltarne la pregaria pia que aixeca a Deu per tu en la trista nit aquella verge qu' en Olesa un dia robá 'l convent a l' ánsia del teu pit.

Mística flor de tanta y tal fragancia com no se 'n troban pels millors jardins, cor verginal, qu' en la terrena estancia gosa ja del amor dels serafins.

¿Que estarás bé veyentnos nit y dia, pensant que pots vetllar per nostra sort, que a rébrernos vindrás ab alegria quan truquem a las portas de la mort;

Que pots fer més lleujeras nostras penas, que pots aconortar lo nostre plant, que 't trobarás en horas més serenas ab tots aquells que 't estimavam tant!

¿Pot ser sí que al deixar aquesta vida viurem eternament al teu costat!

¿Qué sab un si 'l que 's té aquí per mentida es allá dalt eterna veritat!

F. BARTINA.

4 d' Agost de 1883.

COSTUMS DEL VALLÉS (1)

Besar la pau

UNA de las mes hermosas costums que encara se serva en alguns, si be que pochos pobles del Vallés, es la de *Besar la pau*.

Efectivament: ¿qué millor podem desitjar que la santa pau que 'ns recomana Jesucrist?

Quan jo recordo los sufriments y privacions de aqueixos anys de guerra, per bona sort acabada, no puch menos de demanar eixa santa pau ab tot lo fervor de la mia ánima. La pau en la terra, la pau del cor, puig res mes trist que véures lo mon ple de rancunias y malevolensas: la pau es la tranquil·litat y la felicitat del ánima, per ço la Iglesia, mare amorosa, prega tots los jorns, en lo sant sacrifici de la missa, que es dels sacrificis lo mes sant y lo mes agradable a Deu, pera obligarlo mes, que 'ns dongui aqueixa pau tan ben volguda.

Després del Agnus y quan los prechs se dirigeixen a la persona mateixa de Jesucrist, es quan lo sacerdot li demana la pau, repartintla després al poble dihentli: «Pax vobis.»

Regularment al dir eixa paraula y pera es-

(1) En lo volum publicat per lo Casino de Granollers, contenint los treballs premiats en son últim certamen, hi ha entre altres notables composicions una colecció de *Costums y tradicions del Vallés*, deguda a la ploma de la simpática escriptora donya Maria de Bellloch. L' importancia d' aqueix aplech, fá que cridem l' atenció sobre ell, y la mellor manera de cridarla a nostres abonats es copiar, com ho fem, alguns de sos capítols; avuy transcribim la relació d' algunas *Costums*; en un número prócsim donarem la de unas quantas *Tradicions*. (N. de la R.)

LO CASINO MERCANTIL.

pressarho millor, se fa besar la pau als fiels assistents a la missa, los que van de un en un al peu d'altar, ó be, y es lo mes comú, un dels escolans passa una com grossa medalla de plata en que hi há esculpit lo Redentor del mon, per davant de cada un dels oyents y 'ls hi dona á besar, al mateix temps que 'ls hi dona també un bossí de pá benehit al acte de la adoració.

D' aixó se 'n diu besar la pau.

En la catedral de Barcelona, lo gremi de fusters serva encara eixa costum; tots los diumenges a las nou del matí y en lo altar que té dins la Santa Basílica, hi fa celebrar una missa a la que hi assisteixen tots los prohoms del gremi, y com en los pobles de que parlem, encenen llums a la consagració, que no apagan fins que lo sacerdot ha sumit; y com en aquells també després del Agnus, donan á besar la pau repartint bossinets de llonguet benehit a tots los que hi assisteixen.

Una obra de caritat

Baix aquest títol se troba una narració en lo llibre *Llegendas catalanas* y de igual assumpto 'n té una en Trueba, lo que proba que las bonas costums arrelan en los pobles educats per la naturalesa, qual senzilla y bondat de cor encantan, y no es en aquest cas sols sinó en molts altres que havem trobat semblansa entre nostras costums y las de las provincias vascas.

Es costum, en lo Vallés, que quan hi há algun malalt ó malalta en alguna casa pobre, las donas de las altrás al anar á visitarla li portin quelcom, cadascuna segons la seva mes ó menos bona posició; lo regalo acostuma á consistir en xocolata, ous, oli, pa blanch, y si está desganada la malalta, en fruytas ó viandas prime-rencas.

Si es cas que siga home lo malalt, y siga sa malaltia en temps de batre, segar ó vremenar, es á dir de tota feyna que no té espera, lo senyor Rector en lo diumenge y després de haver amonestat las festas en la missa primera, que 's á la que acostuma anar mes gent, particularment la jove; desde 'l peu d' altar los diu: «en tal casa, lo amo está malalt, son blat está per batre, ó per segar, etc., y si se li fa malbé, res li quedarà pera menjar ó quedarà la familia á la miseria si 'l cas es de mort; avuy es festa y no perdreu vostre jornal, jo vos autoriso en nom d' aquell Deu que morí per nosaltres y que tant nos recomana la caritat, pera que avuy li pogueu segar ó veremar, etc.»

Llavors tothom s' agenolla, lo Rector los beneheix y acabada la missa, en lloch d' aturarse per la plassa á enrahonar, s' en va cadascú á casa seva, las donas á apariar tot seguit l' esmorzar, los homens á aparellar sas eynas de treball, y fet aixó van eixos á la casa del malalt ab sas torcas y mulas si 'n tenen y es cas de batre, ab sas fals si es pera segar, ó ab sos matxos y portadoras si es pera veremar. Y com son tants y ho fan ab tanta bona voluntat y ademés, com que 'l qu' aixó necessita no es fácil tinga grans cullitas, heus' aquí que aviat han fet.

¡Deu nos conservi 'ls cors bons y las costums caritativas!

Los administradors

En los pobles llunyans ahont no hi há diaris ni medis de fer saber las noticias, tot se fa saber á pública veu. Aixís es que tant en lo referent al comú, com referent als particulars, se val tothom de nunci que ab sa característica y desafinada trompeta atrau á la gent pera ferlos saber la nova.

En la Iglesia s' anuncia tot á peu d' altar.

Hi há la costum en molts dels pobles que 'l dia primer del any lo senyor Rector, acabada

la missa dona compte dels naixements y morts que hi ha hagut durant lo any, y publica 'l nom dels obrers y administradors de cada altar, entrants y sortints, menos lo de la administradora de la Mare de Deu que s' anuncia per la Candelera. A voltas, si las casas son molt distants, hi há duas administradoras de la Mare de Deu tenint la mitat de poble cada una de ellas, y es de veure la competencia que 's fan pera arreplegar mes diners l' una que l' altra, mes que tot si hi há noyas á la casa á qui toca tenir la Mare de Deu, y ellas han de fer de administradoras; van eixas cada diumenge á fer la capta y portant en la safata ó bacina ahont hi há la imatge de plata voltada d' una garlanda que paga la casa, rams de marduix, aufábraga ó clavells, quals flors regalan als que fan caritat.

¡Podeu pensar si son joves y guapas, si 'ls n' hi ferán los fadrins!

En una població, y no de las menos importants, La Garriga, encara se fá mes. Lo rector publica 'l nom del administrador y al acabar lo poble respon: *bo*, si 'l creu digne, y si no 'l creu tal respon: *no* y se 'n te de nomenar un altre y aixís es una especie de sufragi universal, com diriam en llenguatje modern. Y es tan arraigada aqueixa costum, que forts disgustos que un Rector hagué en lo poble per no volerla seguir, los quals no acabaren fins que aquell se retirá á Barcelona.

Los administradors dels Sants acostuman á ser dos, un de casat y un de solter; las administracions son tantas quants altars hi há en la Iglesia; las mes ricas tenen bandera de domás, blanca, verda ó vermella ab lo Sant á dalt del asta; totas tenen son banch en la Iglesia ab lo caixó pera ficarhi las bacinas; en la missa los administradors se cuydan de encendre la llantia de son respectiu altar y al alsar la hostia y en las festas grossas, abans del Sanctus encenen també los ciris dels mateixos, pera que la Iglesia estiga ben il·luminada y resplendent al alsar Deu.

Abans de acabar la missa recorren la Iglesia á fer lo captiri; al devant hi há lo de la Obra ab cerillas que dona segons la caritat que li fan, després vé la del Santíssim Sagrament, després la dels demés Sants, segons la antiguetat de sos respectius altars y per últim, al detrás de totas las bacinas, la de las ánimas, que sempre 's queda enrrera per la molta almoyna que se li fa, per manera que quant los altres son al altar major, ell tot just es á mitja Iglesia; se li acostuman á donar també com á la oferta *panellons* ó *panellets*, com ne diuhen, que acabada la missa surt á encantarlos lo dit administrador al mitj de la plassa.

En alguns pobles del alt Vallés la vigilia de Pascua de resurrecció lo administrador casat de la Mare de Deu del Roser, convida á sos amichs casats, y lo administrador solter als solters, y 's parteixen lo terme, es á dir, lo un se queda ab un varal de poble y l' altre ab un altre y van ab comitiva á cantar la aleluya per las diferents casas de son varal, las qui 'ls donan ous. Se 'ls juntan també los administradors de Sant Antoni, lo casat ab los casats y lo solter ab los solters y quedan per ells tots los trossos de tocino que se 'ls donan, que regularment son peus perque lo Sant los guardi de que cayguin y de qualsevol altra malaltia, lo ensendemá los venen al més dihent en la plassa al eixir de missa.

Aqueix captiri es lo preludi de las caramelles que á la nit fa la bulliciosa jovenalla.

La oferta

En los pobles petits del alt Vallés, gayre be tothom va á missa primera; los vells y los por-

quers ó pastors solen ser los que 's guardan pera la segona.

Lo recort dels morts es perenne en los pobles, aixís es que cap mestressa de casa 's descuyda de fer lo *panelló* lo dia que pasta, y veuriu en las missas *primeras* com se sol dir, sobre tot en las d' hivern en que las bromas amagan totas las matinadas al naixent sol, que mirada la Iglesia desde dalt del presbiteri sembla un cel de lluminaria; cada dona te á terra lo cistellet de la oferta ab la cerilla encesa; pera anar á oferir n' encenen duas, y algunas una antorxa, aixó es, quatre ó sis cerillas entortolligadas.

Quan lo rector desde 'l presbiteri ha rebut la oferta dels homens que han tingut durant l' any algun mort en sa casa, baixa al mitj de la Iglesia ab un escolá á cada costat y las donas que van á fer la oferta posan lo *panelló* ó una llesca de pá las que no han pastat aquella setmana ó son molt pobres, en la panera que porta un dels escolans.

Que hermós es veure fer memoria dels difunts á aquella restellera de donas ab sa blanca mantellina (que encara s' usa al alt Vallés) ab son cistellet á la mà ab la cerilla encesa que van apagant una á una després de la curta pregaria del Rector pera que Deu dongui 'l repós etern á l' ánima pera qui pregan; es cosa que con mou, entristeix y alegra, puig á la tristesa de haver perdut un ser estimat, s' hi agrega la alegría cristiana de pensar que 'l podem lliurar si es cas que encara estiga en penas, ab las nostras oracions, y revéurels ab la ajuda de Deu en la patria del Cel.

En la rectoria se reparteix després de la missa lo pa als pobres pera que resin pels difunts.

En la cansó del Comte Arnau, *Cansons de la terra*, volum primer, diu la ánima damnada de lo dit Comte:

«Vos dich no 'm feu mes la oferta, muller lleal, que com mes me feu la oferta, mes pena 'm dau.»

Tal es la creencia general, mes com tothom espera que per dolents que hajan sigut sos allegats, s' hajan arrepentit en los últims moments, confian en la misericordia divina y los creuhen tot lo mes purgant las sevas culpas, y de aquí que 's fassa per tothom la oferta.

L' encunament

Lo baix Vallés atravesat per tots cantons de ferro-carrils y carreteras; la de Vich, de Fransa, de Caldas, de Sabadell y Tarrasa, etc., va perdent ja mes sa fesomia propia; mes lo alt Vallés, abandonat á sí mateix sens cap via de comunicació que 'l relacioni ab lo continuo tracte que aquell porta, conserva encara molts de aquellas costums y creencias que per anys y sigles quieta y pacíficament han viscut entre sos valls y afraus.

Per aixó no es estrany que en molts de las costums que anem contant, nos referim sempre á dit alt Vallés.

En molts dels pobles del mateix no hi há sisquera llevadora degudament aprobada, tot lo mes entre dos ó tres pobles tenen una dona vehina d' algun d' ells, que per sa experiencia lliura los infants del ventre de la mare. Sort que la mateixa montanya com es allí dalt, cria gent robusta y lo part no presenta may las dificultats y complicacions que á las ciutadanas y fins á las donas de vila á voltas ocasiona.

Quasi sempre la partegassa, com li diuhen ó llevadora postissa, te de fer duas ó tres horas de camí, sola, ab la cistella al bras, ahont hi dú unas quantas herbas fortes, y la veuriu atravesar boscos, pujar serras, passar torrents y rieras, á peu sempre, ara en mitj del sol que

esbadella la terra, ara en las nits d' hivern que 'l fret y la pluja abaten l' home. Quan arriba á la casa lo primer que fa es posar al foch en una olleta sajolida, corona de rey y alguna altra de las herbas que porta, ferne una beguda y donarla á la pacient, sentli avans rosegar un tros de xacolata crúa, que es lo gran remey y requisit, apunt sempre pera tot malalt ó desganat.

Després espera, y quan tot ja está llest, després de vestir la criatura, se queda duas ó tres horas á la casa pera veure si esdevé cap novetat que reclami son auxili, y després com á última feyna, agafa la gallina blanca, per aytal cas guardada desde temps, la mata y la aparía per la malalta.

Quan té tot aixó fet, ab lo cistell al bras, y la paga, per cert ben escassa, á la butxaca, se 'n torna á casa seva, sempre á peu; passa ayguas, atravessa boscos, afraus y serras, y ja no se la veu mes fins que 's necessiti altra volta.

Allavoras entra un altra dona prop la partera, es la encunadora; te de esser de bona conducta, de sanch reconegudament bona y ben sanitosa.

Es la qui dona de mamar primer al infantet; jamay es la mare qui li dona primer lo pit, sols quan la encunadora ho ha fet per ensenyarnhi es quan eixa lo entrega á la mare, que li dona desde llavors envant son nodriment. Y sempre á l' encunadora se li conserva cert carinyo y se la considera unida ab llas íntim ab la criatura.

Junta d' arbres

Malaguanyadament aqueixa costum está ja acabantse de perdre, donchs poquíssims son los pobles del alt Vallés que encara la conservan, y creyem que es completament abolida en los del baix ó voreras del Besós.

Sota un arbre de grossa capsalada, ó be en un pla de bosch á usansa dels antichs germans y com lo poble vasch, se reuneixen los habitants dels pobles que aqueixa costum encara guardan, pera tractar dels assumptos del comú.

Allí nombran son «Capitó,» es á dir, son capdill ó son comandador, que ha de dur la paraula pera anar á trobar los amos de las terras, ó los ha de guiar pera algun treball comú y allí se dirimeixen moltes questions, s' apagan malas volensas y s' acordan las milloras ó arreglos que 's deuen fer.

MARÍA DE BELL-LLOCH.

IDILI

Poesía premiada ab la «Flor Natural» en lo certámen de Sans

¡Quín goig fan plens de cireras
tant bermellas y senceras
los cirerers del reclós!
las brancas eslleivissantse
al terror van esbinzantse
per lo pes del fruyt xamós.

Anemhi, Marieta hermosa,
cara de poma camosa:
avuy no 'm pots dir que nó.
Ja que tens la tasca feta,
apa, anemhi, Marieta,
que al cap-tart no fa caló'.

Tu ahí 't vas comprometre:
recórdat que 'm vas prometre
que ja hi pujarias tu;
com lo sol ja va á la posta
y apleret la nit s' acosta,
no 't podrá veure ningú.

Jo 't faré la cadireta
ab las mans, y tu, Marieta,
lleugera fas un bon salt;
te recolzas bé á una branca,
y com l' esperit no 't manca,
fent un bot pujas á dalt.

Ja sabs que 't vaig dar paraula
de no fer lo gata-maulla,

ni volguer ser tafané';
tan bon punt me crides: ¡ara!
giraré endetrás la cara,
ó bé 'ls ulls me 'aparé.

Mes, perque no tingas quexa,
no faré ab los dits la rexa
com sol fer qui es curiós;
ni 'l desig vindrá á tentarme,
perqué, ¿quí pot allevarme
que no sia vergonyós?

Si ta espardanyeta oviro
sens volgué' y sens que sospiro,
¡axó plá, no es pas pecat!
No per có has de sofocarte,
ni fer xiscles, ni alarmarte,
ni menys dir que 't he enganyat.

Mal estigas sofocada,
de cireras tant voltada
no ho podré pas reparar!
puig d' assi, qui es que repara
si es lo fruyt ó bé ta cara
lo que 's veu bermellejar.

Tu anirás de branca en branca
y alegant ab ta má blanca
las que 't vagen agradant;
y posante arrancadetas
frech á frech de tas gaitetas
t' anirán petonejant.

Boy cullint las més hermosas,
guardarás las més xamosas
al doblech del devantal;
jo vindré aprés, á t' aurella
á picarne una parella
com dalt l' arbre ho fá 'l pardal.

Quan te trobes fadigada,
dígamho, ma enamorada,
que t' ajudaré á baxá';
si cap branca t' apuntala,
mos genolls farán d' escala
y 'ls brassos de passa-má.

Un colp baix, bo y reposantne
y de nostre amor parlanne,
¡quins sospirs tots dos dosets!
Jo 't faré, diente amoretas,
panerons y paneretas
y cistells y cantirets.

De retorn á la masía,
jo 't diré la vida mia
lo que á tu 't plaurá més bé;
que al tornarhi un jorn, Marieta,
no 'm caldrá fer la rexeta
al pujar tu al cireré'.

EMILI COCA Y COLLADO.

REYNALS Y RABASSA

ESTUDI BIOGRÁFICH Y LITERARI
LLEGIT EN LA SESSIÓ PÚBLICA QUE CELEBRÁ 'L DIA 20 DE MAIG DE 1883
LA REAL ACADEMIA DE BONAS LLETRAS DE BARCELONA

Continuació

PERA explicar cómo comprenia 'l dret històrich, transcribia Reynals en son discurs sobre 'l dret nou aquestas notables paraulas de Savigny destinadas, en lo pensament del gran juriconsult alemany, á determinar-lo: «Lo dret positiu surt del esperit general qu' anima als membres d' una nació, del esperit nacional: lo poble s' ha de considerar, nó com la reunió d' indivíduos qu' eczisteix en una época determinada, sinó com una unitat en la que 's succehen las generacions y qu' enllassa 'l passat ab lo porvenir.» Son concepte propi 'l resumia en aquesta lacónica frase: «lo dret pertany abans que á la filosofia, á l' historia.» Y creya que pertany á l' historia abans qu' á la filosofia perque sonrealitats històrichas los pobles y realitats històrichas las legislacions que 'ls governan. Per lo demás tampoch creya qu' á pesar de sa individualisació històrica visca 'l dret positiu de cada poble estrany á las influencias històrichas generals; y tant es així que també ab Savigny esclamava: «Lo Cristianisme no es sols una regla de nostras accions: de fet ha modificat l' humanitat y 's troba en lo fons de nostras ideas, fins d' aque-

llas que li semblan menos relacionadas.» Condensant aquest pensament deya en 1876 (1): «Lo Cristianisme no es un dret nou, sinó una moral y una societat novas.» Però així com tenia per perillós lo divorci entre l' element absolut y l' element històrich del dret positiu, trobava en sa armonía confirmadas duas veritats, á saber, qu' aqueix dret no es creació pura de l' home, es á dir, fill exclusiu de sa rahó y de sa voluntat ó de la suma de molts voluntats individuals; y que 'l dret cristiá com lo desarrolla històricament cada poble ha de ser son respectiu dret positiu. Y res més eczacte qu' aquest concepte. La historia de las legislacions ensenya que 'l dret cristiá porta l' element moral al dret històrich, y que 'l dret històrich nacionalisa 'l dret universal cristiá.

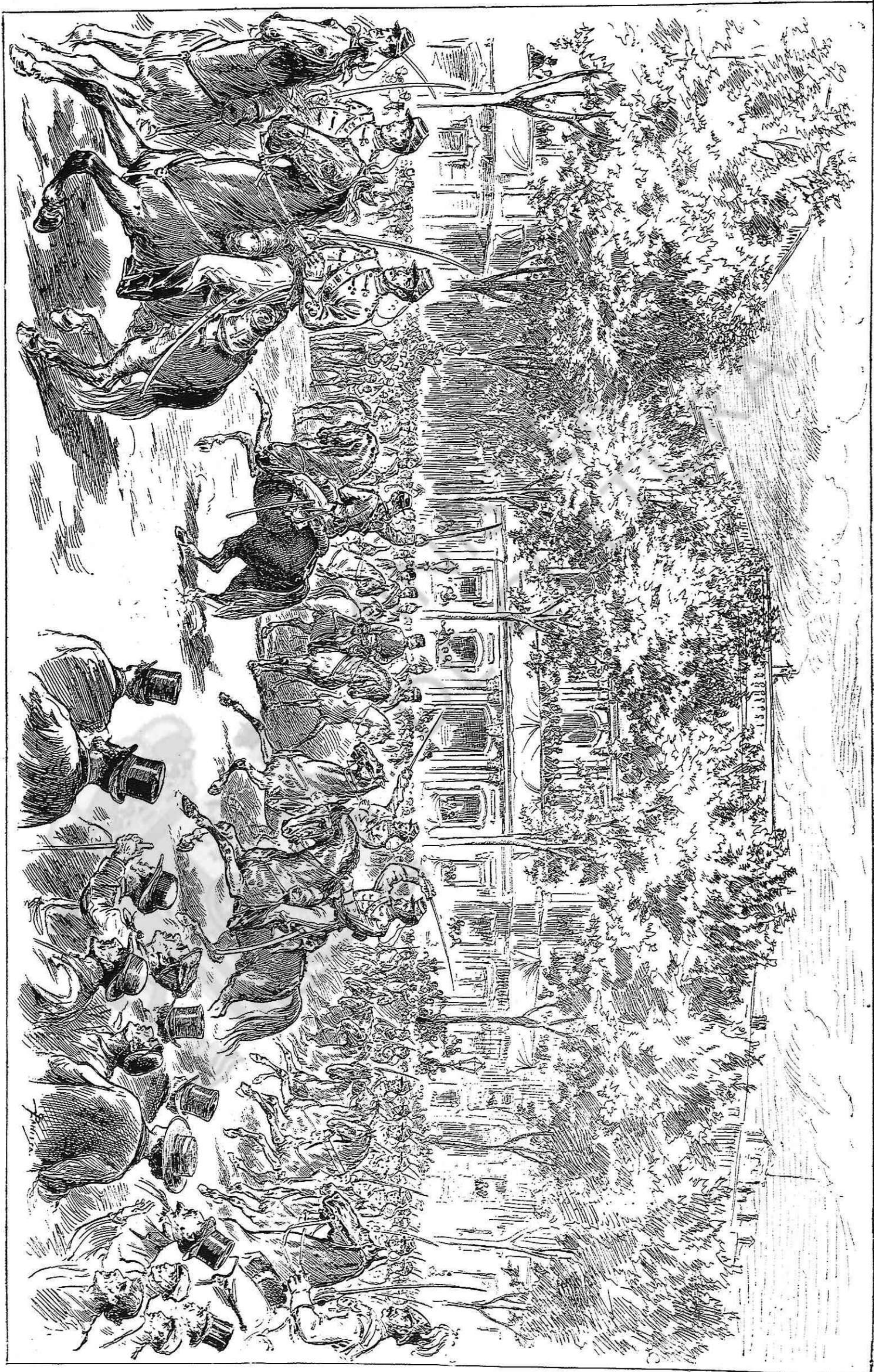
Ab tal criteri del dret positiu defineix Reynals la legislació: «l modo de traduhir en formas lógicas lo dret que viu en la conciencia dels pobles;» y aquesta idea 'l conduheix á l' important distinció entre 'ls pobles de lleys y 'ls pobles de costums. Anomenava lleys en tal sentit ó dret escrit, á aquells principis abstractes que 's posan com regla de dret; y qu' en nostre temps se diuen racionals y absoluts, que no dependexen dels temps y de circumstancias transitorias, sinó que tenen sa base y explicació en la naturalesa del home y en son fi providencial; principis morals, independents de la conciencia dels pobles; reglas de dret produhidas á voltas per una idea política ó millor de govern, á voltas per los que ell anomena «ls contagis morals que s' acceptan sense que s' eczaminen;» á voltas per la decadencia del esperit científich ó la desautorisació de la jurisprudencia, com en temps de Justiniá; y quasi sempre per un home, nó per un poble. ¡Quántas vegadas, deya, es un principi exclusiu, nó l' esperit nacional, lo que 'ls hi dona vida!; y las contraposava al dret consuetudinari, al dret no escrit, á aquell dret quals traduccions fa ó be immediatament lo poble, ó mediatament la ciencia que, ab lo temps, se subroga en lloch d' ell, determinant, ampliant, abstrayent. En aquesta forma «l dret que 'l poble veu aplicat cada día, es lo dret que viu en sa conciencia; lo veu revestit de las matexas formas, duras y aspras tal volta, que tenen son llenguatge y son caràcter; y li es conegut, per que va vestit com ell, y perquè la percepció externa correspon á l' idea típica que se 'n té.» (2)

D' aquella distinció brotaván lògicament duas observacions: primera, que 'l decaiment moral y jurídic dels pobles coincideix ab l' augment en lo número de las lleys, mentres que l' energia moral y 'l bon sentit jurídic reynan sempre hont imperan las costums; y segona, que quan lo dret que 'l poble veu aplicat cada día es lo que viu en sa conciencia, son caràcter y 'l dret s' ajudan mútuament, aqueix donant á aquest forsa y estabilitat pera son desarrollo, 'l dret dant al caràcter del poble civilisació y verdader sentiment de sa dignitat. Així es que lluny de ser son ideal la fórmula escrita, la tenia per un perill pera la vida espontánea, natural, vigorosa dels pobles. «No ha sigut ab lleys, deya, cómo han crescut y s' han enfortit las nacions; sinó ab las costums ó ab aquellas lleys que poden dirse costums, perque no son més que la seva fórmula. També, donchs, ab costums se governan los pobles; y l' historia y la rahó 'ns diuen que quan així poden governarse, constituhexen fortas nacionalitats, pobles cultíssims.»

De lo dit se 'n deduheix que pera Reynals no era la codificació la forma més propia pera perfeccionar lo dret en lo curs del temps. Sens

(1) Lo dret cristiá.

(2) Lo Códich civil en projecte; article 3er.

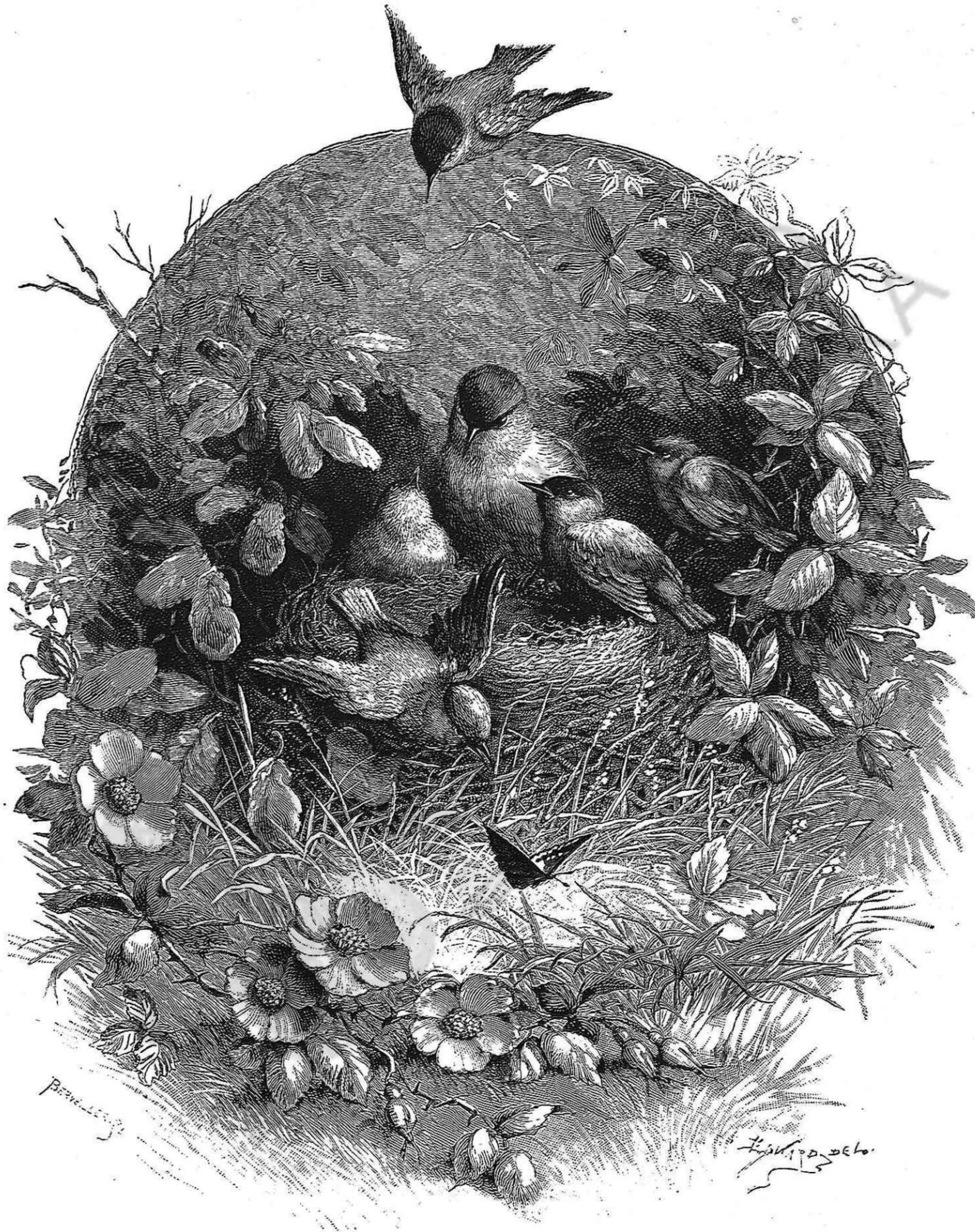

LA PARADA DEL DIA 22 — LAS TROPAS DESFILANT DEVANT DEL REY

condemnarla en absolut, no la considerava com necessitat indefectible de la civilització contemporània; ni molt menys assentia a que acuse un progrés real en l'història jurídica dels pobles moderns. Per ella entenia «la redacció escrita dels preceptes jurídics» (1), y considerantla com l'element científic ó generalisador introduït en la governació dels pobles moderns y

per a qui 's legisla? Si trobéssem lo poble ó sa jurisprudència ab suficient energia per a satisfer sas necessitats jurídiques, arriscaríam en un Còdich la noció del dret, perquè perilla sempre lo sublim quan vol analitzar-se y concretar-se; perquè tota definició, com deyan los juriconsults romans, *in jure periculosa*; perquè pert sempre 'l dret, com los arbres de fondas arrels, en las

Política distingueix entre duas codificacions: la que prescindeix de las distintes entitats ó institucions que forman la nació, de tots sos antecedents històrics, y es la que bateja de codificació eczagerada estimantla com conseqüència de certes teorías filosófiques y poch jurídiques; y la que no vol canviar radicalment la societat, sinó ferli conèixer sas regles de vida y formular-

LOS AUCELLS

en l'art de formular los preceptes de la vida civil, no la tenia per propia de tots los temps, sinó per necessitada de cert desenvolupament de las relacions socials.

Ja en 1857 preguntava: «S'ha de refusar la codificació? Y en contestació deya: «Preguntaríam nosaltres a nostre torn: ¿quines disposicions conté 'l Còdich? ¿quín es l'estat del país

(1) Així la defineix en l'article, inèdit encara, preparat per a l'Diccionari dels Srs. Barça y Suárez Inclán.

trasplantacions. Més si trobéssem un poble sense energia ó un pensament embrutit, una jurisprudència desautorizada, aleshores faríam com Justinià, y si no podíam d'idees propies, de recorts formaríam un Còdich: val més una ficció d'ordre que 'l caos; val més la freda legalitat, quan no poden obtenir-se 'l criteri y la consciència jurídica, que l'arbitrarietat.» (1)

En l'article que destinava al Diccionari de la (1) Lo Còdich civil en projecte; article 3er.

las en paraulas per a que aquestes obren los efectes maravellosos que produhexen en l'enteniment humà. Rebutja decididament la primera, y troba menys inconvenients, sense estar-ne eczent, en la segona: però opina que abduas portan dos perills al dret: l'un es que 's barrejen en lo Còdich elements estranys, ó en altres termes, qu' aquell sía, nó la colecció de regles qu' estan en la consciència de la nació, sinó de las qu' estan en l'interés d'alguna classe per a

imposar a la societat una forma d'existència perpètua; y l'altre es que la facilitat d'escriure'l dret porte a la facilitat de canviar-lo, y a que l'esperit filosòfic y científic fassa d'ell una abstracció abans d'haver sigut un fet. Ab tot, la segona pot en certs casos, y ho demostra la història, servir pera salvar lo dret; de manera qu' en lo terreny de la necessitat, nó en lo de la conveniència, la codificació no es condició constitutiva ni de la nació, ni de sos progressos. Y fins en lo terreny de la conveniència, los qui donan al dret no codificat l'estensió y caràcter de l'escola savigniana, ó sia 'ls qui afirmen que sa font está en las costums, la jurisprudència y las doctrinas dels autors, no poden ser partidaris de la codificació, sinó enemichs; y 'ls qui li donan lo caràcter y 'ls estrets límits d'una moral positiva per no trobar, com los inglesos, sa font sinó en las lleys y en los fallos dels Tribunals, poden ser partidaris de la codificació, però nó defensarla en tots temps y circumstancies. Però com dintre mateix de las teorías de Savigny avuy lo signe més visible del dret consuetudinari ha de ser la decisió judicial, la qüestió en últim terme s' reduheix a comparar las ventatjas é inconvenients d'aquesta decisió judicial com testimoni de la regla de dret, y las ventatjas é inconvenients del precepte general y abstracte; a comparar la ley judicial, com diuen los inglesos, ab la ley propiament dita. Fins axís, Reynals s' inclina a la nó codificació del dre positiu.

Aquesta opinió de Reynals no significa pas desdeny per l' dret filosòficament considerat. Es indubitablement adversari del dret *idealista*, del dret sens forma històrica, del dret abstracte que té per única font la rahó individual. Queda dit que no negava, com no nega Savigny, l'existència del element racional en lo dret positiu, però no considerava qu' aquest element tinga 'l privilegi de ser superior al element històric de tal manera qu' en la legislació dega sentir-se a cada moment la necessitat de sa alteració pera son perfeccionament, y sempre l'existència d' un dret superior, soberà. Las doctrinas sobre l' origen del Poder y 'ls drets del home, diu (1), que tantas planas ocupan en los moderns llibres y son disposicions en los primers articles de las Constitucions més recents; lo modo de considerar aqueix origen y aqueixos drets; la funció de la rahó individual en l' autoritat d' aqueixas doctrinas, constituheix l' anomenat *dret nou*, es a dir, lo qu' avuy se diu dret filosòfic segons l' estat actual de la ciencia, però com proclamava que 'l Poder es una història axís com es una història la nació, idea en que coincideix ab l' ilustre Trendeleburg; com, a son veure, «no nexen los drets del individu, de sa rahó, sinó de la ley que sa rahó compren, y que 'ls gosa, nó per sas opinions y molt menos per sos errors, sinó per lo fi que Deu li ha senyalat aquí baix y per lo destí qu' ha de cumplir com a home y com a ciutadà;» com sostenia que «la societat política, la nació, no está formada per los que avuy ne son part,» sinó que «la nació y l' estat derivan sos drets d' aquella ley qu' ha establert que 'ls homes formarán societats polítiques, y de l' història que 'ls ha dat a cada una una determinació, uns límits y una missió a cumplir;» com assentia a l' observació de Summer Maine (2) de que 'ls uns consideran ab rahó 'l present tan necessari com lo passat y no 'l desprecian ni censuran, y 'ls altres condemnan injustament lo present per sa discrepància ab l' ideal present ó futur; lo dret nou, lo dret purament racional,

(1) Discurs llegit en l' Acadèmia de Jurisprudència y Legislació l' 27 de Decembre de 1871.

(2) Lo Dret nou.

lo dret derivat solament de la voluntat individual y que no viu de l' història del poble, no cabia en sas teorías jurídiques.

Perque mirava las legislacions com expressió del dret en la consciència dels pobles y traducció de las reglas eczigidas pera las necessitats de la vida propia de cada Estat, se justifica la predilecció que sentia per lo dret romá segons nos l' han llegat las compilacions justinianas. No sols per son valor intrínsec, sinó per son valor històric, l' invocava sovint, y ab rahó, com autoritat. Completant Ihering la demostració de Savigny (1) sobre la permanència del dret romá a Europa durant l' Estat mitjana, 'l califica d' *element de civilització del món modern* (2); y Reynals coincidint ab aquell escriptor, quals obras no arribá a conèixer, l' estimava perque, com deya (3), «la doctrina romana es la doctrina d' un poble que no ha perdut encara 'l recort de son passat y la possessió de si mateix, y d' uns jurisconsults que son estadistas y pensadors com eran los grans jurisconsults romans; d' un poble, qu' es un poble encara; d' una colectivitat ab un esperit, una dignitat y una missió nacionals, y d' uns homes de ciencia y polítichs, que son homes de ciencia y verdaders homes polítichs; que pensan, escriuen y parlan pera la veritat y la Patria.» Aquesta unió del sentit racional ab lo sentit pràctic en lo dret romá 'l portava a cridar a son estudi al legislador, al publicista y al jurisconsult, y trobava en sos textos autoritat pera sos rasonaments y eczemples pera sas teorías. Es indubtable qu' eran generalment filòsops los jurisconsults romans, y ho eran sempre ab esperit pràctic, ab aplicació immediata a la vida social; creyan en un dret comú a tots los homes, però s' envanian de possehir institucions no organitzadas d' igual manera en cap altre poble; en lo dret nacional, nó en lo fundat en la rahó individual, trobavan la font de las reglas jurídiques; y feyan la distinció entre 'l dret públich y 'l dret privat; entre lo que queda a la lliure voluntat del home en sas manifestacions y lo qu' aquesta voluntat no pot modificar ni derogar, ab perspicuitat tan gran que no l' han igualat ni molt menos sobrepujat los moderns. Reynals hi trobava la confirmació de son criteri jurídic general. En son discurs sobre 'l Dret nou demana a Ulpiano, no sols la definició del dret públich y del privat, sinó la determinació de son especial contingut; y sintetisant lo concepte que del dret tenia aquell jurisconsult, esclama: «Y no parla del origen del Poder, sinó de sas atribucions: ni del nombre y extensió dels drets del home, sinó de lo que priva de tenirlos. Hi há un dret públich y un dret privat; hi há circumstancies que privan de dret: aquesta es tota sa doctrina (4).»

Del criteri jurídic de Reynals se'n dedueix sa natural adhesió a las legislacions regionals, a las que en contraposició a la de Castella s' anomena forals; sa protesta contra inconsideradas reformas; sa defensa de las institucions que més profundament caracterisan las legislacions especials d' Espanya. «Una idea de dret trasplantada no fructifica,» deya en 1857: «si trobessem, afegeix, en la legislació ó dret consuetudinari catalá una institució que tinga fondas arrels en lo país, qu' espresse una manifestació local del dret, y que deu ser per consegüent quelcom de moral, perque 'l temps devora l' immoralitat, la dexariam en pacífica possessió de sos dominis.» Y pera protestar de que axó no era condemnar a l' inmovilitat al

(1) Història del dret romá en l' Estat mitjana.

(2) Esperit del dret romá: Introducció.

(3) Lo Derecho nuevo.

(4) Lo Derecho nuevo.

dret, afegia: «axís obraríam anch que 'ls principis que professassem hi fossen oposats; esperant qu' aquest mateix temps que devora l' immoralitat, acostaria a nostres principis l' institució;... dexaríam que la llibertat y 'l desenvolupament de las costums vingués a darnos la victòria (1).»

D' aquest criteri jurídic nexen los conceptes de Reynals sobre las institucions fonamentals del dret civil: la familia, la propietat y la successió.

Aquestes tres grans institucions socials y jurídiques que s' armonisan ab la capacitat de dret sense la qual no es possible sa vida, y ab lo contracte, qu' es son complement en las relacions entre 'ls sers racionals que viuen en cada societat, obehixen en lo plan general de la creació y per rahó del fi especial pera que cada una eczisteix, a principis que 'ls hi son essencials, y a ells ha d' acomodar-se sa organització pera que sia perfecta.

Respecte a la de la familia, l' unitat, com a caràcter; l' autoritat paterna, com a base; la sumissió, com a medi d' educació; la desigualtat, com a condició natural, son sos principis fonamentals. Aquests son los elements de la familia natural, y en aquesta s' troban, segons Reynals, los elements de la familia jurídica. Y, la veritat, axís ensenya la història qu' ha sobreviscut a través dels temps la familia-tipo, la familia que podem avuy anomenar cristiana. Però ¿cóm se forma? Nó per lo matrimoni civil, sinó per lo matrimoni religiós; y religiós, nó com en la societat pagana, sinó com en la societat cristiana. Héus' aquí com lo descriu nostre consoci: «La cerimònia religiosa en la antiguetat consistia no més en posar baix la protecció dels Deu la unió celebrada pera que dessin als contrayents prosperitat y ventura aquí baix, lliurantlos dels capritxos y revessos de la fortuna y fentlos hi cada dia més propicia; y en la societat nova 'l sacrament es la santificació dels contrayents pera que ab ella s' mantingan purs sos sentiments, ardent son entusiasme de servir a Deu en son estat, inquebrantable sa resignació en las adversitats, viva la llum que 'ls ha de guiar a ells y a sa prole en sa peregrinació per la terra cap al compliment de sos debers y a la vida eterna. «Lo qui cuyda dels aucells del cel,—té la societat nova escrit en son frontispici,—no pot abandonar al home;» y 'l qui ha dit que 'l matrimoni era indisoluble y sant, ¿no daría, diu la societat nova, als qui 'l celebren baix sos preceptes y sa fe, la santificació que necessitan pera cumplir los preceptes y 'ls designis del Criador? Aquest es lo matrimoni cristià: religiós, perque es indisoluble; indisoluble, perque es religiós. No es sa religiositat é indisolubilitat un fet com casual y transitori, com en lo paganisme: es lo fet necessari y constant; es la bona llevor que no necessita sinó temps pera encatifa la terra de verdor y hermosura (2).»

MANEL DURAN Y BAS.

(Seguirá.)

(1) Códich civil en projecte: art. abans citat.

(2) La llibertat de cults y 'l matrimoni civil.

LOS ALARBS

AL DISTINGIT PERIODISTA Y POETA D. LLUIS CEBRIAN

LBRIAGATS ab la gloria de sa antiguitat, donchs pretenen descendir dels patriarques, s' estiman molt entre ells, professant gran oyd a tots los demés homes. Molt difícil es l' investigació de son origen: tots los monu-

ments històrics han sigut fets malbé d'arruïnats, y per lo tant hi ha que caminar per lo camí de la tradició, qu'ha conservat algunas veritats, barrejades ab moltes inexactituds. Se assegura, però no 's prova, que l'Arabia, en los temps del diluvi, fou poblada per tres diferents famílies: la de Cham s'establí en las voras del Eufrates y del golf arábich: l'interior de la part meridional fou ocupat per los fills de Tochtan, lo més gran d'ells doná son nom á tota la península: sos descendents van esser considerats com alarbs vertaders; la de Cham y de los Ismaelitas que formaren alguns establiments en l'Arabia anomenada petrea, temps després, quedaren ab lo nom de Most-alarbs, ó Mac-alarbs, lo que designava sa qualitat de forasters.

La de Ismael, qu'arribá á esser la més nombrosa, y per consegüent la més poderosa també, reuní, segons diuen, sas foras pera entrar per tot lo territori de l'Arabia, y los altres pobles van esser exterminats per ella; lo qual no es tant verosímil com que 's confongueren uns ab altres, y que ab lo temps haja desaparegut la memoria de la diferencia del respectiu origen. Aquet modo de pensar es molt senzill, al mateix temps que molt posat en rahó; però los alarbs, en la creencia de que descendeixen tots d'Abraham, prefereixen calumniar á sos ascendents, avans que convindre en que la sanch ismaelita haja pogut barrejar-se ab una sola gota de la extranjera.

Aquest poble, com tots los orientals, estava dividit en diferents tribus, cada una ab son gefe, sas costums y son cult particular: cada familia constituïa una mena de monarquia doméstica, absolutament independent. Allunyades unas d'altras, sens relacions d'amistat ni de interessos, conservavan solsament certs rasgos de caràcters comuns, qu'eran indicatiu de que aquelles branques eran fillas d'un mateix tronch. Regnavan en totas l'instintiu amor á la independència; y lliures en sos deserts interminables, compadeixian á las nacions subordinadas.

Los alarbs, alts per regla general y ben formats, exercian sempre sas foras en treballs violents; sa vida es activa y forta com los seus exercicis; prefereixen l'aygua á totas las altras begudas; no coneixen l'ambició; son llit es la herba, y son coixí una pedra.

Se 'ls moteja de tenir instints selvatges per sa afició á llensar, sens fruyt y sens remordiments, la sanch humana. Los mateixos historiadors nos revelan atrocitats que probarian haverse proposat aquest poble no la conquesta sinó lo extermini dels altres. Però, com tenen també virtuts que semblen incompatibles ab aytal caràcter, es necessari exposar las causas que produheixen tant diferents resultats. Pera jutjar á una nació hi ha que examinar quin principi es lo que determina sas inclinacions. Una sola preocupació pot fer als homes crudels, y de mals instints.

Los alarbs descendents d'Ismael miravan lo mon com si fos herencia d'ells: al seu patriarca, llansat de la casa payral, li foren adjudicats las planurias y los deserts; sos fills, que lo representavan, fan seu lo mateix privilegi, y per lo tant, quan s'apoderan d'una cosa que no 'ls pertany, no creuen cometre un delict, sino exercitar l'legítimament son valor, mirant en lo robo que executan la restitució justa de lo que 'ls ha sigut usurpat. Son modo de pensar sobre 'l dret de la guerra los ha portat á cometre crims, sens tenir en compte que ho fossin. La major part de las comarcas vensudas per ells han vist morir la meytat de sos habitants. Lo exemple dels Amalecitas, exterminats per los

hebreus, los inspirá sens dubte malas idees sobre lo modo de tractar als vensuts. Esgarrifats al veure la sort de sos vehins, pensaren que lo millor era que tot enemich fos mort, y 's cregueren autorisats per la lley natural á acabar ab los que si haguessin triuflat, haurian acabat ab ells.

Semblants excessos que podrian haver sigut moderats per la experiencia, reberen nova autorisació per la religió musulmana, que en compte de suavisar las costums las comunicá instints molt més selvatges. Los alarbs se creyan los executors de la venjança del cel, y creyan ademés tenir dret pera matar á tots los que sos profetas los indicavan com enemichs davant de Deu. Aquells soldats missioners eran intolerants per principis, inspiravan lo desitj de venjar lo qu'ells anomenavan la causa de la religió.

Emperó si 'ls alarbs han sobrepujat á altres pobles en ferocitats, també 'ns han donat exemples de virtuts que no tenen per cert molts imitadors. Nobles y orgullosos en sos pensaments, han definit la felicitat *lo poder de donar beneficis*, y la desgracia *la necessitat de rébreles*. Son bons pares, fills respectuosos, cumplint fidelment los tractes que fan. La santetat del jurament es tan respetada entre 'ls alarbs qu'aquell que falta á lo que jurá, viu y mort en la ignominia. Sos pactes se sagellan ab sanch; los drets de l'amistat son inviolables. Benefactors respecte á sos semblants; generosos fins en los animals que han envellit en lo treball. Alguns, respectant en las feras l'obra de Deu, los portan menjar á las montanyas. Aquest poble ha reunit los vicis y las virtuts més incompatibles; en lo combat solsament respira sanch, matant sens pietat donas, noys y vells; però termenada la lluyta dona socors als ferits. En lo desert, roba al viatjer, y després exerceix l'hospitalitat més generosa. En cada comarca s'encent de nit una foguera anomenada *lo foch de l'hospitalitat*, pera que serveixi de guia al perdut viatjer, ó al que cansat necessita repós pera seguir son camí. Los reben perfectament, los obsequian ab tot quant tenen y 'ls despedeixen al só de sos rústichs instruments, sentlos alguns regalos pera 'l viatge. Però lo que revela clarament en los alarbs un bon instint d'humanitat es sa indulgencia respecte á las debilitats del pròxim, y sa moderació en los càstichs imposats als criminals. No ha estat en us jamay entr'ells lo càstich del torment; no aixecan catafalchs. Lo càstich més gran per ells es lo despreci públich.

Los *Scenetis*, quals descendents son coneguts avuy ab lo nom de Beduins, solsament vivian en los deserts, y, sense llar fixa, feyan la mateixa vida de sos antepassats. Portan á cap ab freqüencia sucursions á la Siria, á l'Egipte y fins las costas de l'Africa. Son aliment consisteix en carns de camell y de caball, y en fruytas. Van á la guerra baix las ordres d'un gefe, qual autoritat es molt semblant á la que tenen los governadors, establerts per lo profeta Mahoma.

Las ciencias y las arts il·lustraren l'Arabia primer que á las altras nacions, y ab aixó presentavan altra prova de sa antigüetat històrica. Las ciencias útils son més antigas encara en aquella terra que las arts de pura comoditat. Van esser los primers que 's dedicaren al estudi de l'astronomia. Un poble com aquell que vivia sota un cel pur; qual diaria ocupació consistia en guiar remats per lo pla y la montanya, degué possehir molt prompte bons coneixements sobre lo mohiment de planetas y estrelles.

Lo bressol de las ciencias y de las arts está

voltat de xerrayres. Hi havia á l'Arabia alguns que pretenent passar per sabis deyan que sabian la parla dels aucells. Tan extraordinaria ciencia era venerada per un poble amich de lo meravellós. Altres que 's deyan Profetas, ficats en las covas dels deserts, contavan á la gent sas visions y revelacions; y també s'ha vist apareixer en l'Arabia en sa part vora l'Egipte, aquella munió de ganduls que errants y sens patria, van escampantse per tot lo món dihent *la bona ventura*.

La llengua alarb, que 's la llengua sabia dels mussulmans, discuteix ab las altras l'honor de anomenarse la primitiva del genre humá: sa fecunditat y sa armonia, han degut esser obra del temps. Rica fins la profusió, asseguran que ofereix á voltas cinchentas paraulas pera expressar una sola idea. Está formada de diferents dialectes, y es entr'ells lo més estimat lo dels Koreishites, perque diuen que en ell parlava lo profeta llegendador. Los primers caràcters de sa escriptura no estan ja en us. Morabo, en temps de Mahoma, los substituï ab altres que portavan lo nom de son inventor, y ab ells se escrigué la primera volta lo Korá. Se reformaren després; y van esser perfeccionats mes tart per lo segretari del últim califa Abasida, del modo que avuy s'usan.

Algunas costums árabes eran comunes á altres pobles d'Orient, ab quins no tenia l'Arabia relacions; y aixó sembla demostrar que dilas costums van esser fillas de las circumstancias del clima. La circuncisió, operació dolorosa, fou conservada, en la creencia de que no tindrian certas enfermetats.

La poligamia, autorisada ab l'exemple dels patriarcas, se perpetuá en l'Arabia; y era permés també lo divorci. En algunas comarcas existian costums particulars respecte al matrimoni. Los Trogloditas, per exemple, havian acordat, segons diuen, la comunitat de las donas; y los sarracens miravan aquella unió com una cosa de necessitat.

D'instints guerrers, no esperavan los alarbs més que una oportunitat pera erejirse en conquestadors. Los persas no pogueren dominarlos; los espartans portaren á cap una excursió á l'Arabia, excursió que solsament los causá perjudicis. Alexandre, al tornar de la India, se disposá á emprendre una guerra contra ells, y morí sens haver posat en práctica son projecte, que sos successors intentaren, essent vensuts. Lo mensatge dels alarbs á Demetrio, mereix esmentarse. «Rey Demetrio, li digueren, quinas son tas intencions? ¿qué exigeixes de nosaltres? ¿quin motiu t'obliga á trencar la pau del desert, en que la natura, no mare sinó madrastra, tant sols nos concedeix lo precís pera viure? Aquestos deserts no tenen pera nosaltres mes atractiu que l de la llibertat que en ells disfrutem, y que tu vols pendre á nostres fills! Aquestas rocas son molt fortas y ton ceptre no podria trencarlas!»

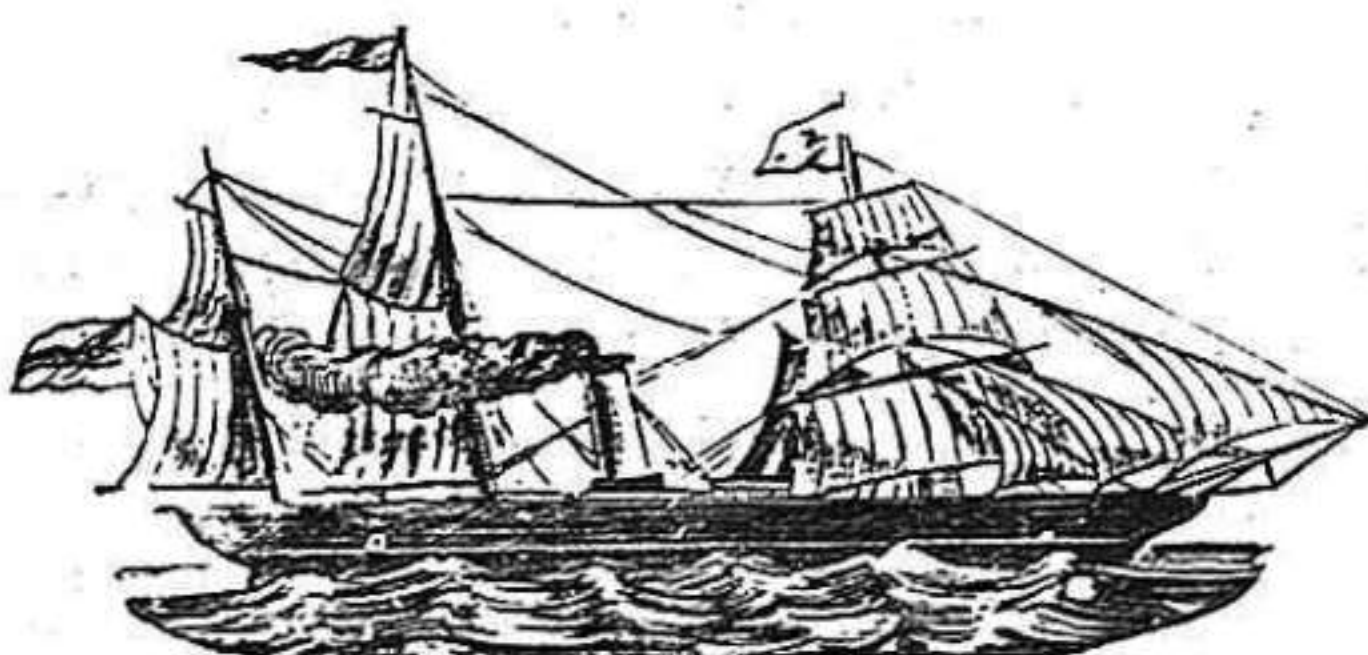
Encar que 'ls romans visitaren l'Arabia, jamay pogueren conquerarla. Trajan se veje obligat á aixecar lo setge; sos successors los pagaren tribut, fins que Julia, mirantlos com á súbdits més que com á aliats, los hi negá l'or dihentlos que *ell no coneixia altre metall que 'l ferro*.

Adoravan los astres, y d'aquest cult passaren al de una munió de simulacres, arribant son exagerat politeisme fins tributar adoració á las pedras. Mahoma concebí y executá lo projecte de ferse llegendador dels alarbs, y llavors se modificá la constitució civil y religiosa de aquells pobles.

FRANCESCH FAYOS ANTONY.

VAPORS-CORREUS DE LA

AVANS DE A. LOPEZ Y C.^A

COMPANYIA TRASATLÁNTICA

AVANS DE A. LOPEZ Y C.^A

✽SERVEY PERA PUERTO-RICO, HABANA Y VERACRUZ✽

Servey pera COLON y PACIFICH

Sortidas	Barcelona	los dias 4 y 25	} de cada mes
	Valencia	5	
	Málaga	7 y 27	
	Cádiz	1 y 30	
	Santander	2	
	Coruña	21	

Los vapors que surten los dias 4 de Barcelona y 10 de Cádiz admsten carrech y passatjers pera LAS PALMAS (Gran Canaria) y VERACRUZ. Los que surten los dias 25 de Barcelona y 30 de Cádiz, y 'ls que surten lo 20 de Santander y

lo 21 de Coruña, enlassant lo serveys antillans de la mateixa Companyia Trasatlántica en combinació ab lo ferro carril de Panamá y línea de vapors del Pacífich prenen carrech a flete corregut pera 'ls següents punts:
Litoral de Puerto-Rico.—San Juan de Puerto-Rico, Mayagüez, Ponce y Aguadilla.
Litoral de Cuba.—Santiago, Gibara y Nuevitas.
América Central.—Sabanilla, Colco y tots los prin cipals ports del Pacífich, com Punta Arenas, San Juan del Sur, San José de Guatemala, Champerico, Salina Cruz.
Nort del Pacífich.—Tots los ports principals desde Panamá a California, com Acapulco, Manzanillo, Mazatlan y San Francisco de California.
Sud del Pacífich.—Tots los ports principals de Panamá a Valparaiso, com Buenaventura, Guayaquil, Payta, Callao, Arica, Iquique, Caldera, Coquimbo y Valparaiso.

Rebaixas a familias.—Preus convencionals per. estatjes de luxo.—*Rebaixas de passatjes d' onada y tornada.*—Billets de 3.ª classe pera l' Habana, Puerto-Rico y sos litorals a 35 duros De 3.ª preferent ab més comoditat a 50 duros pera Puerto-Rico y 20 duros pera Espanya.

Lo 5 de Setembr: sortirà d' aquest port LO VAPOR

ALFONSO XII

pera CADIZ, escalas y demés serveys corresponents

Consignataris: senyors D. Ripol y Companyia, plassa del Palau, cantonada al carrer de l' Marquesa.
Nota. Aquesta agencia pot facilitar directament als carregadors los medis de assegurar las mercancías y efectes trasportats per los vapors de la Companyia, fins a verificar la entrega de certas mercancías y efectes en los punts de consignació.

LA ILUSTRACIÓ CATALANA

Desitjosa aquesta Empresa de complaure als subscriptors, ha encarregat á un acreditat taller d' enquadernacions la confecció de luxosas tapas, tant pera enquadernar los números corresponents al any passat com pera l' exposició de números solts, que pot oferir en Barcelona als preus següents:

TAPAS ab dibuixos daurats y negres, cantoneras y claus de metall, llom de xagrí y tela inglesa, propias pera cassinos, cafés, etc., etc.	Rs. 36
ENQUADERNACIÓ del volum del passat any ab tapas de gran luxo.. . . .	» 36
TAPAS solas, tela inglesa, pera l' enquadernació de volums.. . . .	» 22
Ademés podem oferir alguns exemplars que quedan de la colecció completa de LA ILUSTRACIÓ CATALANA als preus de	
COLECCIÓ COMPLETA dels tres anys, enquadernada (2 volums)..	Rs. 230
COLECCIÓ COMPLETA dels tres anys, sense enquadernar	» 160

Las demandas se dirigen a l' Administració - Jovellanos, 2, pral. - Barcelona

CAMISERIA Y CORBATERIA

DE SOLANAS Y PONS

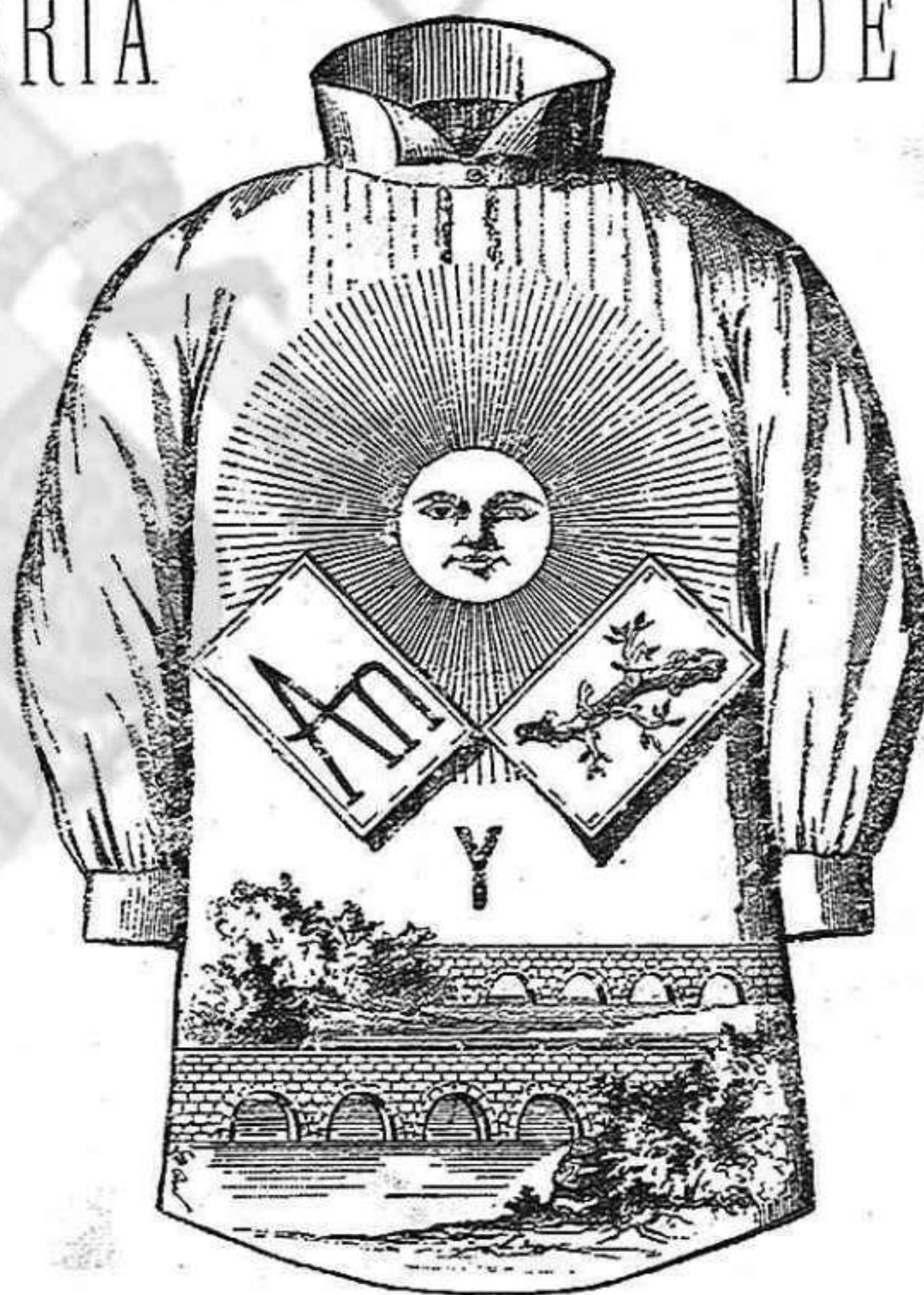
CONFECCIÓ PERA SENYORAS

CAMISAS

CHAMBRAS—ENAGUAS

CAMISOLINS

COLLS-PUNYS-PENTINADORS

CONFECCIÓ PERA CABALLERS

CAMISAS

COLLS — PUNYS

PECHERAS

CALSOTETS — CAMISETAS

BARCELONA. 16, BOQUERÍA

BARCELONA. 16, BOQUERÍA

TALLERS DE REPRODUCCIONS ARTÍSTICAS

212 — GRANVIA — 212
BARCELONA

THOMAS

14 — CANUDA — 14
BARCELONA

GRABAT PANICONOGRÁFICH Y FOTOGABAT

Reproduccions de dibuixos de totes classes, manuscrits, mapas, música, estamperia, etc., etc., en clixés tipogrífichs

PRIVILEGI EXCLUSIU PERA L' APLICACIÓ DEL TON PAPIER